

Załącznik do Uchwały
nr XIII/70/2016 Rady Gminy Karniewo
z dnia 11 stycznia 2016 r.

**STRATEGIA ROZWOJU
GMINY KARNIEWO
NA LATA 2016-2025**

KARNIEWO, STYCZEŃ 2016

Spis treści

Spis treści	2
Wstęp	3
I. Obszar i czas realizacji Strategii	4
II. Aktualna sytuacja społeczno-gospodarcza	5
2.1. Położenie Gminy w układzie geograficznym i administracyjnym	5
2.2. Powiązanie wewnętrzne oraz zewnętrzne Gminy	6
2.3. Rys historyczny gminy i dziedzictwo kulturowe	7
2.4. Zagospodarowanie przestrzeni w Gminie	9
2.5. Uwarunkowania ochrony środowiska	9
2.6. Infrastruktura techniczna	13
2.7. Gospodarka	19
2.8. Sfera Społeczna	23
III. Analiza SWOT	28
IV. Wizja i misja gminy	32
V. Plan strategicznego rozwoju gospodarczego gminy	33
VI. Zamierzenia inwestycyjne w gminie	37
• Gospodarka wodna i ściekowa (m. in. wodociągi i kanalizacja):	37
• Infrastruktura drogowa:	37
• Ochrona atmosfery:	37
• Pozostałe inwestycje:	37
VII. Powiązanie z innymi działaniami	39
7.1. Powiązania projektów z innymi działaniami realizowanymi na terenie województwa mazowieckiego	39
7.2. Powiązanie projektów z innymi działaniami realizowanymi na terenie powiatu makowskiego	40
7.3. Powiązanie projektów z innymi działaniami realizowanymi na terenie gminy Karniewo.	40
VIII. Oczekiwane wskaźniki osiągnięć <i>Strategii</i>	41
IX. System wdrażania	43
X. Sposoby monitorowania, oceny i komunikacji społecznej Strategii	44
10.1. System monitorowania Strategii	44
10.2. Sposoby oceny Strategii	44
10.3. Public Relations Strategii	44
XI. Ocena oddziaływania na środowisko Strategii	46
XII. Spis rysunków	50
XIII. Spis tabel	50

Wstęp

Sprawą o zasadniczym znaczeniu w zakresie decyzji dotyczących tempa i kierunków rozwoju, zasad gospodarowania majątkiem oraz sposobów zaspokajania lokalnych potrzeb jest dla samorządów lokalnych istnienie wizji przyszłości swojej gminy.

Niezbędne staje się określenie konkretnych celów rozwoju możliwych do osiągnięcia oraz metod jakie zastosuje się realizując dążenia do postawionych celów.

Lokalna strategia powinna mobilizować efektywne wykorzystanie wszystkich miejscowych potencjałów oraz opisywać niezbędne kroki prowadzące do realizacji celów w krótkim i długim okresie czasu, a także przewidywać działania alternatywne.

Na obecnym etapie rozwoju samorządów na władzach gminnych i powiatowych spoczywa obowiązek sprawnego kierowania i organizowania lokalnego życia publicznego oraz stymulowanie rozwoju gospodarczego. Warunkiem sprawnego funkcjonowania organizmu samorządowego jest umiejętność zarządzania strategicznego, szczególnie w zakresie określenia długofalowych celów i zamierzeń rozwojowych oraz dróg prowadzących do ich osiągnięcia.

W przypadku gminy podejmującej tworzenie strategii rozwoju chodzi głównie o odpowiedź na pytania:

- w jaki sposób skutecznie wykorzystywać szanse i przeciwdziałać zagrożeniom dla rozwoju gospodarki,
- w jaki sposób stymulować procesy rozwoju lokalnej gospodarki, czyli co należy zrobić aby stworzyć dogodne warunki dla lokalizowania na terenie gminy różnych nowych przedsięwzięć gospodarczych, instytucji i organizacji, a także dla dalszego rozwoju już istniejących (chodzi tu o podnoszenie poziomu atrakcyjności lokalizacji gminy czyli tzw. korzyść miejsca),
- w jaki sposób racjonalnie i efektywnie wykorzystywać zasoby własne gminy (ludzkie, kapitałowe i naturalne).
- w jaki sposób chronić interes publiczny i przeciwdziałać różnorodnym konfliktom nieuchronnie pojawiającym się w procesie rozwojowym opartym o „grę rynkową” wielu niezależnych podmiotów gospodarujących i funkcjonujących na terenie gminy?

Rozwiązywanie tych problemów przez władze samorządowe nie może mieć wyłącznie charakteru pasywnego tj. polegać na likwidacji zaistniałych już „momentów krytycznych” (różnego rodzaju barier, dysproporcji rozwojowych) i łagodzeniu najdotkliwszych negatywnych skutków dla mieszkańców gminy. Musi mieć charakter aktywny, tj. nastawiony na kreowanie pożądanej przyszłości gminy oraz optymalne wykorzystanie wszystkich potencjalnych podstaw jej rozwoju prowadzących zarówno do ilościowych jak i jakościowych zmian w przyszłości.

I. Obszar i czas realizacji Strategii

Strategia Rozwoju Gminy Karniewo na lata 2016-2025 (zwana dalej *Strategią*) została opracowana dla całego obszaru administracyjnego gminy Karniewo. Tematycznie dotyczy on wszystkich sfer życia. Zostały w nim wskazane:

- kierunki rozwoju gminy,
- zidentyfikowane problemy mające negatywny wpływ na rozwój gminy i życia mieszkańców,
- określone zadania, które należy zrealizować, aby te problemy rozwiązać.

Z uwagi na koszty realizacji zadań oraz ograniczone możliwości finansowe gminy Karniewo nie określona została kolejność jaka będzie obowiązywać przy realizacji zadań. Priorytety będą określone przez Radę Gminy Karniewo w przyszłych kadencjach, przy uwzględnieniu ważności zadań z wagi problemu dla rozwoju gminy i mieszkańców oraz uwzględniając okres ich realizacji. Zadania podzielono na następujące grupy:

- gospodarkę wodną-ściekową,
- poprawiające układ komunikacyjny gminy,
- ochronę atmosfery,
- sferę socjalną, gospodarkę i rynek pracy,
- sferę społeczną, kulturę i bezpieczeństwo ppoż.

Strategia opracowana została przy szerokim zaangażowaniu społeczności lokalnej. Wszystkie problemy, nurtujące na co dzień gminę i jej mieszkańców oraz sposoby ich rozwiązania były szczegółowo omawiane i dyskutowane na sesjach Rady Gminy Karniewo oraz na zebraniach wiejskich organizowanych w Sołectwach Gminy. Przy opracowywaniu *Strategii* były bardzo pomocne opracowane i przyjęte do realizacji przez Radę Gminy Karniewo strategiczne dokumenty:

1. *Studium uwarunkowań i kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy Karniewo* - 2013 r.
2. *Strategia rozwoju gminy Karniewo* - 2001 r.
3. *Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego gminy Karniewo* – 1996 r., 1998 r., 2003 r., 2009 r. i 2012 r.
4. *Założenia do Planu zaopatrzenia gminy Karniewo w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe* -2005 r.
5. *Program ochrony środowiska gminy Karniewo na lata 2012-2015 z perspektywą do 2018 r.* - 2012 r.
6. *Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla gminy Karniewo* - 2016 r.

II. Aktualna sytuacja społeczno-gospodarcza

2.1. Położenie Gminy w układzie geograficznym i administracyjnym

Gmina Karniewo leży w centralnej części makroregionu Niziny Północno-Mazowieckiej w mezoregionie Wysoczyzny Ciechanowskiej. Rzeźba terenu została wykształcona w wyniku działalności lodowca stadiału Wkry, zlodowacenie środkowopolskie. Okresy następne w wyniku denudacji peryglacialnej doprowadziły do łagodzenia istniejących form terenu. Powierzchnia gminy jest prawie płaska, miejscami lekko falista i wyniesiona średnio od 100 do 125 m n. p. m. Najwyższe wyniesienie 126,5 m n. p. m. występuje w rejonie wsi Romanowo. Większe formy obniżeń występują w rejonie dolin rzecznych Orzyca i Pełty. Dna dolin o szerokości 100-300 m są prawie płaskie, zabagnione, podmokłe z licznymi starorzeczami. Dolina Orzyca na terenie gminy występuje na niewielkim obszarze i stanowi północno-wschodnią granicę gminy. Centralne położenie zajmuje dolina rzeki Pełty z licznymi dolinkami bocznymi, dno doliny jest płaskie, słabo wcięte w obszar wysoczyzny. Zbudowane jest z utworów pochodzenia fluwialno-denudacyjnych.

Rzeźbę terenu urozmaicają zagłębienia bezodpływowe występujące licznie w rejonie Zakrzewa, Zaręb, Karniewa. Na obecną rzeźbę wpływa współczesna działalność człowieka, w wyniku której powstały liczne wyrobiska w rejonie Romanowa, Wólki Łukowskiej, Chetch, Czarnostowa i Gościejewa, nasypy drogowe, sztuczne zbiorniki i rowy melioracyjne.

Gmina Karniewo jest gminą wiejską w środkowo-północnej części województwa mazowieckiego. Graniczy z ośmioma gminami wchodzącymi w skład powiatu makowskiego, przasnyskiego, ciechanowskiego i pułtuskiego:

- od zachodu – z gminą Gołymin Ośrodek,
- od północy – z gminą Krasne i Płoniawy-Bramura,
- od wschodu – z gminą Czerwonka, Szelków i miasto Maków Mazowiecki,
- od południa – z gminą Pułtusk i Gzy.

Reforma administracyjna z 1975 r. likwidująca powiaty przyłączyła Gminę Karniewo do województwa ciechanowskiego. Ponowna reforma z 1999 r. ponownie przyłączyła gminę do powiatu makowskiego oraz do województwa mazowieckiego. W skład gminy wchodzi 36 sołectw i 38 wsi. Gmina Karniewo zajmuje obszar 12.906 ha. Z północy na południe gmina rozciąga się na długości ok. 14 km a ze wschodu na zachód na długości około 15 km.

Rysunek 1. Położenie gminy Karniewo na terenie województwa mazowieckiego.

Źródło: www.mazovia.pl

2.2. Powiązanie wewnętrzne oraz zewnętrzne Gminy

Układ drogowy

Gmina posiada korzystne położenie w układzie krajowego systemu transportowego:

- połączenia ponadlokalne zapewniają następujące drogi:
 - droga krajowa Nr 60 Kutno – Płock – Cielmierz – Ostrów Mazowiecka łącząca wschód i zachód Europy,
 - droga krajowa Nr 57 Biskupiec – Szczytno – Pułtusk łącząca Pojezierze Mazurskie z Warszawą.

Drogi te mają długość w granicach gminy 13,7 km.

- połączenie lokalne zapewnia 9 dróg powiatowych o łącznej długości około 45 km oraz 57 dróg gminnych o łącznej długości 262 km.

Układ kolejowy

Przez teren gminy Karniewo nie przebiegają linie kolejowe. Jedynie w północnej części gminy ciągnie się linia prawie już nieczynnej kolejki wąskotorowej Mława - Maków Mazowiecki. Kolejka została uznana jako obiekt zabytkowy i sporadycznie odbywają się nią przejazdy turystyczne.

Transport pasażerski

Podstawowym środkiem przewozowym w gminie jest autobus. Większość linii kursuje wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych. Gmina Karniewo posiada bezpośrednie powiązania komunikacyjne z Warszawą oraz z większymi ośrodkami miejskimi w regionie: Pułtusk, Ostrołęka, Ciechanów, Przasnysz.

2.3. Rys historyczny gminy i dziedzictwo kulturowe

Rys historyczny

Człowiek pojawił się na tym terenie ok. 5000 lat p.n.e. Rozwinęła się tu wówczas północno mazowiecka grupa kultury łużyckiej (jej ślady występują w okolicach wsi Klimki i Czarnostów). Pierwsi osadnicy to ludność żyjąca z hodowli, rybołówstwa i zbieractwa. Następnie wykształciła się umiejętność uprawy roli. Gmina została przyłączona do Korony Polskiej w 1526 r. wchodzącej w skład Księstwa Mazowieckiego. Ziemie te uległy szczególnemu spustoszeniu w czasie Potopu Szwedzkiego. Po III rozbiórce Polski gmina znalazła się w Prusach Nowowschodnich. Po powstaniu Królestwa Polskiego między 1815-1830 r. następował na tych terenach szybki rozwój gospodarczy, zahamowany dopiero wybuchem Powstania Listopadowego. Powstały w tym czasie pierwsze folwarki szlacheckie, działał młyn wodny, cegielnia. Poprawił się stan dróg (Pułtusk-Przasnysz przez Karniewo, Przasnysz-Maków przez Obiecanowo). W latach 1844-1845 założona została przez hr. Stanisława Lubienieckiego cukrownia w miejscowości Łukowo. Zakład ten zatrudniał 340-350 osób i był w tym czasie największym pracodawcą w powiecie. Jego powstanie spowodowało rozwój rolnictwa w regionie. Po I wojnie światowej, w 1924 r. cukrownia „Krasiniec” wybudowała wąskotorową kolejkę łączącą gminę Karniewo z Mławą przez Przasnysz. Była to największa inwestycja czasów międzywojennych. W czasie II Wojny Światowej całe północne Mazowsze przyłączone zostało do Rzeszy. W Karniewie (we dworze Karniewskim) miał swą rezydencję starosta makowski. Powstał również posterunek żandarmerii. Dzięki pracy więźniów z obozu w Leśniewie (istniejącego przez rok od 1942 r.) dokonano remontu dróg w gminie. Pod koniec wojny gmina Karniewo była zapleczem frontu (we dworze Karniewskim funkcjonował szpital). Straty wojenne oszacowano na 84 % gospodarstw. Po wojnie w 1945 r. powstało w Karniewie pierwsze w powiecie samorządowe gimnazjum. Dokończono zaczęta jeszcze przed wojną parcelację istniejących majątków ziemskich. W 1949 r. powstała również pierwsza w powiecie makowskim Spółdzielnia Rolnicza.

Zespoły i obiekty wpisane do rejestru zabytków:

- **zespół sakralny w Karniewie** składający się z kościoła murowanego z 2 połowy XIX w., kapliczki murowanej z 2 połowy XIX w., bramy murowanej z XIX w., plebanii murowej z 1900 r., budynku gospodarczego murowanego z 1912 r., oraz cmentarza przykościelnego.
- **zespół dworski w Karniewie** składający się z dworu murowanego z połowy XIX w. z dosyć dobrze zachowanym parkiem podworskim z ok. 1840 r., bardzo rozległym układem stawów wodnych i starorzeczy silnie zarośniętym i częściowo wyschniętym. W rozlewiskach położona jest wyspa, na której znajdują się pozostałości średniowiecznego gródka rycerskiego. Cała powierzchnia założenia parkowego posiada powierzchnię ok. 8,5 ha, w tym stawy (po melioracji) 1,5 ha.
- **Linia kolei wąskotorowej** z Przasnysza do Makowa biegnąca przez wieś Zakrzewo i Słoniawy stanowiąca fragment Mławskiej kolei dojazdowej.

Zespoły i obiekty objęte ochroną konserwatorską:

- **zespół dworski w Chechłach Kmiecych** na który składa się dwór murowany z końca XIX w. oraz spichlerz murowany z ok. 1950 r.
- **zespół dworski w Czarnostowie** na który składa się spichlerz murowany, oficyna murowana z końca XIX w. oraz założenie parkowe o powierzchni ewidencyjnej 8.95 ha w tym ok.0,7 ha stawów. Posiada charakter parku krajobrazowego malowniczo położony na skarpie doliny Pełty, z tego względu obszar chroniony winien być powiększony do ok. 22 ha. Istnieją również 2 aleje: jesionowa o długości ok. 450 m, biegnąca w kierunku południowo-wschodnim oraz lipowa ok. 1000 m na płn.–zachodzie do Zelk Dąbrowych. Park ukształtowany został na początku XX w., lecz istniejące starsze drzewa dowodzą, że mógł zostać założony na początku XIX w.
- **zespół dworski w Krzemieniu** składający się z budynków gospodarczych w tym: czworak drewniany z 1920 r., piwnice murowane z ok. 1920 r. oraz park krajobrazowy o powierzchni ocenionej na ok. 10,2 ha. Park znacznie zdewastowany w okresie okupacji i powojennym.
- **zespół dworski w Łukowie** składający się ze spichlerza murowanego z 1873 r. oraz budynku dawnej kuchni dworskiej z ok. 1900 r. Założenie parkowe powstało prawdopodobnie w 2 połowie XIX w. wraz ze wzrostem tamtejszego majątku. Obecnie bardzo zdewastowany, o zatartych w większości elementach kompozycyjnych. Z tego powodu określono jego powierzchnię na 2,78 ha, w tym 0,32 ha stawy. Obszar ochrony konserwatorskiej jest jednak znacznie większy.
- **zespół dworski we Wronowie**, z którego pozostał spichlerz murowany z ok. 1930 r. Z założenia parkowego nie ocalały żadne elementy kompozycyjne.

Dla krajobrazu kulturowego i przyrodniczego duże znaczenie posiadają również zabytkowe założenie zieleni. Powstałe w przeszłości mają walory historycznie ukazujące różne sposoby kształtowania przestrzeni, a tym samym stanowią integralny element dziedzictwa kulturowego. Do zabytkowych założeń zieleni należą parki dworskie znajdujące się w złym lub bardzo złym stanie zachowania.

2.4. Zagospodarowanie przestrzeni w Gminie

W 2001 r. Rada Gminy Karniewo uchwaliła *Stadium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy*. Dokument określa główne kierunki rozwoju gospodarczego, społecznego i przestrzennego gminy Karniewo, ze szczególnym uwzględnieniem problematyki rozwoju rolnictwa, kreowanie poza rolniczych miejsc pracy, podniesienia standardu zamieszkania, usług publicznych i komercyjnych, dóbr kultury i środowiska naturalnego. W 2001 r. opracowana została *Strategia rozwoju gminy Karniewo*. Cały obszar Gminy Karniewo objęty jest *Miejscowym Planem Zagospodarowania Przestrzennego*.

2.5. Uwarunkowania ochrony środowiska

Środowisko przyrodnicze i ekologia

Gmina Karniewo znajduje się w obszarze wschodniej dzielnicy rolniczo-klimatycznej. Charakteryzuje się ona m.in. dużymi amplitudami temperatur pomiędzy średnimi miesięcznymi stycznia i lipca, wczesnym występowaniem długiej zimy, która trwa ok. 90-100 dni. Okres wegetacyjny trwa ok. 200 - 210 dni, okres bezprzymrozkowy ok. 160 dni. Średnie roczne opady kształtują się na poziomie 500 do 550 mm. Gmina leży w pasie niewielkiej częstotliwości występowania opadów gradowych. Obserwuje się przewagę wiatrów zachodnich i północno zachodnich (ok. 33 %). Liczba dni pogodnych jest mniejsza od średniej w kraju i wynosi ok. 50. Lasy zajmują 7,3 % powierzchni gminy.

W gminie Karniewo brak jest uciążliwego dla środowiska naturalnego przemysłu czy usług, Stąd stan czystości powietrza i gleb jest tu względnie dobry. Zanieczyszczona jest rzeka Pełta i Orzyc. Zagrożone zanieczyszczeniem są także wody gruntowe. Niestety brak jest systematycznych badań czystości zarówno wód powierzchniowych i gruntowych, a także gleb w gminie.

Powietrze

Gmina należy do obszaru o małym zanieczyszczeniu powietrza atmosferycznego. Wpływ emisji z rolnictwa z terenu strefy jest stosunkowo niewielki na kształtowanie się wielkości stężeń całkowitych. W gminie Karniewo występuje stosunkowo wysoka koncentracja pyłu zawieszonego PM10. Największą część emisji zanieczyszczeń stanowi emisja pochodząca z energetycznego spalania paliw. Spowodowana jest głównie znaczną ilością kotłowni lokalnych opalanych węglem, jak również ilością pojazdów samochodowych tranzytowych i lokalnych.

Dwutlenek siarki emitowany jest przede wszystkim przez kotłownie lokalne, przy spalaniu zanieczyszczonego węgla. Tlenki azotu pochodzą ze spalania węgla, koksu, gazu i benzyn (transport samochodowy). Pyły - emitowane są do atmosfery wraz ze spalinami pochodzącymi ze spalania paliw stałych.

Również zanieczyszczeniem powietrza jest fluor pochodzący ze spalania węgla oraz ołowiu z transportu samochodowego.

Średnie stężenie zanieczyszczeń emitowanych do powietrza w okresie zimowym jest kilka razy wyższe niż w okresie letnim, ale jest to problem ogólnopolski.

Istotnym źródłem emisji zanieczyszczeń do powietrza są tradycyjne kotłownie bądź trzony kuchenne – piecowe w prywatnych budynkach mieszkalnych.

Wody

Przez teren gminy przepływają dwie rzeki: Orzyc i Pełta. Dna ich dolin o szerokości 100-300 m. są prawie płaskie, zabagnione, podmokłe z licznymi starorzeczami. Dolina Orzyca na terenie gminy występuje na niewielkim obszarze i stanowi północno-wschodnią granicę gminy. Centralne położenie zajmuje dolina rzeki Pełty z licznymi dolinkami bocznymi, dno doliny jest płaskie, słabo wcięte w obszar wysoczyzny. Zbudowane jest z utworów pochodzenia fluwialno – denudacyjnych.

Wyróżnia się obszary bezpośredniego i potencjalnego zagrożenia powodziowego przez wody powodziowe obszarów doliny rzeki Orzyc. Obszar bezpośredniego zagrożenia powodziowego stanowią nieobwałowane obszary dolin zalewane przy każdym wezbraniu powodziowym, tj. wezbraniu przekraczającym przepływ nieszkodliwy, są to też tereny między rzeką a wałami przeciwpowodziowymi. Obszar potencjalnego zagrożenia powodziowego stanowią chronione obwałowaniami obszary dolin narażone na zalew w przypadku nieskuteczności istniejących zabezpieczeń np. przerwanie wału lub przelanie się przez koronę. Występują również tereny o zasięgu zalewów wodami o głębokości poniżej 0,5 m, są to tzw. płytkie zalewy. Wsie położone w pobliżu rzeki Orzyc w planie operacyjnym zabezpieczenia przeciwpowodziowego przyjęły by wodę powodziową o prawdopodobieństwie wystąpienia raz na 20 lat.

Wody powierzchniowe narażone są na zanieczyszczenia biogenne użytków rolnych jak i licznej zabudowy mieszkaniowej. Silne zanieczyszczenia powodują zrzuty ścieków z licznej zabudowy mieszkaniowej.

Wody gruntowe na obszarze gminy charakteryzują się dwoma strefami zalegania zwierciadła. Woda utrzymująca się w łatwo przepuszczalnych utworach czwartorzędowych typu piaski i żwiry oraz holocenijskich typu torfy, namuły, piaski budujące dno dolin rzecznych i obniżen. Tworzy strefę występowania ciągłego poziomu wodonośnego o swobodnym zwierciadle. Głębokość występowania tych wód jest niewielka i wynosi od 0,0 do 1,5 m, co charakteryzuje tereny podmokłe i mokre. Na wyniesieniach wysoczyzny poziom ich zalegania przekracza 2,5 m i są to obszary zaliczane do suchych. Na tych terenach należy rygorystycznie przestrzegać szczelności zbiorników bezodpływowych.

Wody podziemne służą głównie zaspakajaniu potrzeb komunalnych i przemysłu. Od co najmniej trzech lat notuje się spadek zużycia wody podziemnej spowodowany zmniejszonym zapotrzebowaniem na cele rolnicze oraz oszczędną gospodarką wodną. Na terenie gminy jak również na całym obszarze położonym w północno-wschodniej części województwa mazowieckiego zasoby wód podziemnych są mniejsze od pozostałej części województwa i kształtują się w przedziale 2–70 m³/h i nie należą do obszarów najbardziej narażonych na suszę.

Najpoważniejsze zagrożenie jakości wód podziemnych i powierzchniowych stanowią jednostki osadnicze oraz obiekty produkcyjne i usługowe zlokalizowane na terenach gminy pozbawione kanalizacji, a posiadające możliwość korzystania z wodociągów. Ścieki odpływające z tych obiektów, gromadzone są w zbiornikach bezodpływowych o różnym stopniu szczelności. Przy małej szczelności zbiorników bezodpływowych następuje przedostanie się ścieków do wód podziemnych i powierzchniowych.

Formy ochrony przyrody

Ważnym elementem krajobrazu gminy są ww. parki dworskie i folwarczne, aleje dojazdowe, będące założeniem zieleni użytkowej i dekoracyjnej. Wokół terenów zachowanych w lepszym stanie na podstawie ustawy z 1962 r. o ochronie dóbr kultury wyznaczono strefę ochrony konserwatorskiej. Są to parki: Czarnostów (8,5 ha) wraz z aleją ok. 450 m i drogą obsadzaną lipami (ok.1 km), Krzemień (10,5 ha), Łukowo (2,78 ha), przykościelny we wsi Szwelice oraz w Karniewie (8,5 ha).

Najcenniejsze okazy drzew uznane są za pomniki przyrody i podlegają ochronie konserwatorskiej. Za pomniki przyrody uznano 13 drzew. Miejscami ich lokalizacji są: teren parku w Karniewie 7 sztuk tj. 5 dębów szypułkowych, 1 lipa drobnolistna i 1 klon pospolity, teren parku w Łukowie 1 drzewo gatunku topola biała, na terenie wsi Romanowo 1 drzewo gatunku dąb szypułkowy, na terenie wsi Obiecanowo 2 sztuki sosny pospolitej, na terenie wsi Szwelice 1 sztuka lipy drobnolistnej i na terenie wsi Zakrzewo 1 sztuka sosny pospolitej.

Rozporządzeniem Wojewody Ciechanowskiego nr 8/1998 z dnia 28 maja 1998 r. w wyniku przeprowadzonej inwentaryzacji i waloryzacji zasobów przyrodniczych województwa w celu zachowania i ochrony obszarów o dużych walorach przyrodniczych i krajobrazowych oraz konieczności zapewnienia społeczeństwu do odpoczynku w środowisku reprezentującym korzystne właściwości dla rozwoju turystyki i wypoczynku utworzono Obszar Chronionego Krajobrazu (w dolinie rzeki Narwi) obejmującego w całości powierzchnię 5.100 ha w skład którego wchodzi Nasielsko-Karniewski Obszar Chronionego Krajobrazu, którego powierzchnia wynosi 988 ha, tj. 7,6 % powierzchni gminy. Obszar ten obejmuje atrakcyjny krajobrazowo fragment Wysoczyzny Ciechanowskiej od Nasielska do Pułtuska z ostańcami wzgórz morenowych i kemowych, obszarami leśnymi i bagiennymi. W obszarze przestrzega się zasad ochrony istniejących naturalnych form środowiska i naturalnego krajobrazu, a gospodarcze wykorzystanie terenu należy pogodzić z wymogami ochrony, i nie może powodować degradacji istniejącego stanu i musi prowadzić do równowagi ekologicznej ekosystemów.

W pobliżu wsi Łukowo na powierzchni 1,65 ha występują 4 użytki ekologiczne w postaci bagiennej i leżą w Obszarze Chronionego Krajobrazu, które zasługują na szczególną ochronę. Mają dodatni wpływ na gospodarkę leśną, stanowią wodopoje dla zwierzyny i ptaków, urozmaicają krajobraz, a także regulują stosunki wodne. Użytki te mają znaczenie ze względu na zachowanie unikatowych typów środowiska.

Cała gmina jest położona w południowo- zachodniej części obszaru funkcjonalnego „Zielone Płuca Polski”, która zasięgiem obejmuje północno-wschodnią część kraju, gdzie konsekwentnie przestrzega się zasad ekorozwoju, gdzie maksymalnie wykorzystuje się

odnawialne zasoby naturalne, utrzymuje się równowagę ekosystemów szeroko rozumianą ochroną przyrody (ochroną krajobrazów, unikatowych biocenoz, różnorodności zasobów genetycznych).

Główne zagrożenia ekologiczne

Działalność gospodarcza stwarza zagrożenie zanieczyszczenia wód, gleb i powietrza. Szacuje się że na terenie gminy powstaje około 80 tys. m³ (220 m³/d ścieków bytowo-gospodarczych). Są to ścieki typowe, dla obszarów gdzie rolnictwo jest wiodącą gałęzią gospodarki.

Zanieczyszczenie wód i gleb ma charakter obszarowy i punktowy co wiąże się z chemizacją rolnictwa, zabudową mieszkaniową, obiektami usługowymi i hodowlą. W Karniewie istnieje oczyszczalnia mechaniczno-biologiczna o przepustowości 240 m³/d i niewielki odcinek kanalizacji grawitacyjnej o długości 0,4 km. Aktualnie wykorzystana jest tylko w 16,7 % planowanej przepustowości oczyszczalni.

Na terenie gminy Karniewo jest 117 przydomowych oczyszczalni ścieków. Są to oczyszczalnie VORTEX w technologii długotrwałej aktywacji złożem biologicznym. Pozostała część posesji posiada w większości zbiorniki bezodpływowe, niestety niektóre z nich są nieszczelne. Ponadto duża część posesji w ogóle nie posiada zbiorników bezodpływowych. Często ścieki z osadników wylewane są na pola w pobliżu domostw lub rowów stwarzając zagrożenie dla środowiska naturalnego. W miejscowościach zwodociągowanych spotyka się wykorzystanie nieczynnych studni kopanych jako zbiorników nieczystości. W takich przypadkach studnie te zaleca się natychmiast zlikwidować, gdyż stanowią one istotne zagrożenie dla wód głębszych warstw. Znaczącym źródłem zanieczyszczenia jest niewłaściwe składowanie odpadów stałych, których rocznie powstaje ok. 2,3 tys. m³.

Emisja zanieczyszczenia do powietrza pochodzi przede wszystkim z procesów energetycznego spalania paliwa o wysokiej zawartości siarki jakim jest węgiel kamienny, wykorzystywany do ogrzewania budynków mieszkalnych i zakładów usługowych.

Do obiektów mogących pogorszyć stan środowiska należy:

- gminna oczyszczalnia ścieków w Karniewie,
- stacja paliw płynnych w Karniewie.

Obok źródeł energetycznych i technologicznych w gminie występują zanieczyszczenia komunikacyjne, które najbardziej odczuwalne są przy ruchliwych drogach krajowych Nr 57 i Nr 60. Zanieczyszczenia komunikacyjne mają charakter liniowy powodując pogorszenie stanu powietrza atmosferycznego, gleb i wód powierzchniowych substancjami toksycznymi jak tlenki węgla, węglowodory, tlenki azotu, tlenki siarki związki ołowiu, itp. Zagrożenie stanowi transport niebezpiecznych ładunków, wibracje, hałas komunikacyjny. Częściową eliminację powyższych zagrożeń można uzyskać poprzez wprowadzenie pasa zieleni izolacyjnej, stosowanie paliw ekologicznych oraz odsunięcie od pasa drogowego zabudowy mieszkaniowej i upraw rolniczych.

Polityka proekologiczna

W ramach działalności oświatowej szkół podstawowych i gimnazjum prowadzone są akcje, prezentacje i prelekcje uświadamiające dzieci i młodzieży o konieczności ochrony środowiska przyrodniczego i jego zasobów.

Systematycznie, corocznie organizowane są zbiórki śmieci na terenie gminy w ramach edukacyjnych działań proekologicznych pn.: „Sprzątanie Świata”.

Młodzież szkolna uczestniczy w akcjach sadzenia lasu, akcjach dokarmiania zwierzyny w okresie zimowym. Koło Łowieckie organizuje konkursy dla młodzieży szkolnej o tematyce łowiecko-przyrodniczej w celu zaszczepienia w młodzieży szacunku do przyrody, zwierząt i ochrony środowiska.

2.6. Infrastruktura techniczna

Zaopatrzenie w wodę

W 2003 r. na terenie gminy Karniewo zakończono kompleksowe wodociągowanie. Ogółem wybudowano: dwie stacje uzdatniania wody we wsi Szlasy Złotki i Żabin Łukowski, 178,7 km wodociągowej różnej średnicy oraz 1.180 przyłączy wodociągowych o łącznej długości ok. 40 km. Obecnie w gminie istnieje 178.800,00 mb sieci wodociągowej oraz dwie ww. stacje uzdatniania wody o łącznej wydajności dobowej prawie 900 m³. Istniejąca infrastruktura wodociągowa została przekazana w użytkowanie Zakładowi Usług Wodnych dla Potrzeb Rolnictwa w Mławie, który posiada pozwolenie wodnoprawne na pobór wody wydane przez Starostę Makowskiego.

Z wodociągu gminnego korzysta obecnie 97 % wszystkich mieszkańców gminy. W 2014 r. odnotowano roczne zużycie wody na poziomie 257 tys m³. Funkcjonujący na obszarze gminy system wodociągowy jest prawidłowy, w dobrym stanie technicznym. Pierwsze wodociągi w gminie zostały wybudowane w latach 90-tych, dlatego należy przystąpić do wykonania przeglądów i konserwacji istniejącej sieci zgodnie z terminami oddania do eksploatacji. Ze względu na duży pobór wody i obciążenie stacji uzdatniania we wsi Szlasy Złotki konieczne jest wybudowanie zbiorników wyrównawczych.

Występują następujące ujęcia wody – stacje uzdatniania wody, z których czerpana jest woda na potrzeby gminy tj. stacje Szlasy Złotki (dwie studnie) i Żabin Łukowski (dwie studnie).

Kanalizacja i oczyszczanie ścieków

W Gminie Karniewo działa mechaniczno- biologiczna oczyszczalnia ścieków o przepustowości 240 m³ / dobę. Oczyszczalnia ta została wybudowana w 1992 r. i wymaga wykonania kompleksowego remontu i udoskonalenia. Planuje się wybudować sieć kanalizacyjną, która będzie prowadziła do Miejskiej Oczyszczalni Ścieków w Makowie Mazowieckim, brak jednak obecnie konkretnych ustaleń. Osady ściekowe z gminnej oczyszczalni przekazywane są do miejskiej oczyszczalni ścieków w Makowie Mazowieckim.

Na obszarze gminy brak jest kompleksowej sieci kanalizacyjnej sanitarnej opadowej. Tylko w miejscowości Karniewo znajduje się 0,4 km sieci. Wszelkie nieczystości doprowadzane są do indywidualnych szamb lub przydomowych oczyszczalni. Część szamb jest nieszczelna, co umożliwia przedostanie się ścieków do środowiska, a tym samym do warstw wodonośnych. Przy zwiększającym się poborze wody i przy jednoczesnym istnieniu szamb „otwartych”, grozi to coraz większym zanieczyszczeniem gleb i wód. Wybudowanie kanalizacji na terenie gminy Karniewo przyczyni się do obniżenia kosztów eksploatacyjnych oczyszczalni ścieków w Makowie Mazowieckim oraz pozwoli zamknąć oczyszczalnię ścieków w Karniewie. W pierwszej kolejności planowana jest budowa sieci kanalizacyjną w miejscowościach położonych w sąsiedztwie Makowa Mazowieckiego, tj. Słoniawy, Obiecanowo, Bronisze, Ośnica, Żabin Karniewski i Karniewo. Następnie, w miarę możliwości, w pozostałych miejscowościach. We wsiach, w których z różnych względów nie będzie kanalizacji sanitarnej, rozwiązaniem będą przydomowe oczyszczalnie ścieków.

Na terenie gminy funkcjonuje 117 przydomowych oczyszczalni ścieków. Są to oczyszczalnie VORTEX w technologii długotrwałej aktywacji złożem biologicznym.

Brak jest sieci kanalizacji deszczowej.

Gospodarka cieplna

Na obszarze gminy nie występuje scentralizowana gospodarka cieplna. Ogrzewanie obiektów i produkcja ciepłej wody użytkowej odbywa się indywidualnie w oparciu o różne źródła energii (węgiel i drewno, w niewielkiej ilości gaz ziemny, gaz płynny, olej opałowy i energie elektryczną). Niektóre obiekty publiczne i budynki wielorodzinne posiadają kotłownie opalane olejem opałowym oraz w niewielkiej ilości gazem płynnym.

W związku, z powyższym obszar nie posiada nadwyżek w zakresie zbiorowego zaopatrzenia swoich mieszkańców w ciepło. W zakresie gospodarki cieplnej dla terenów gminy istnieje możliwość wykorzystania lokalnych nadwyżek biomasy (w postaci np. słomy, drewna) do produkcji energii cieplnej w oparciu o funkcjonujące jak do tej pory indywidualne systemy cieplne, a także lokalne kotłownie zasilające w ciepło mieszkańców.

W przyszłości należy również rozważyć możliwość zaopatrzenia społeczności lokalnej w energię cieplną produkowaną w oparciu o lokalne odnawialne źródła energii, niosące wysokie bezpieczeństwo energetyczne ich odbiorców oraz konkurencyjność zaopatrzenia w stosunku do konwencjonalnych nośników energetycznych.

Gazownictwo

W gminie Karniewo nie funkcjonuje sieć gazowa, a w związku z tym nie ma odbiorców przewodowego gazu ziemnego. Gmina leży w zasięgu działania Oddziału Warszawa Polskiej Spółki Gazownictwa Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie. W trakcie prac projektowych znajduje się gazociąg DN300 Ciechanów-Krasne (etap I) i DN300 Krasne-Maków Mazowiecki (etap II), który przebiegać będzie przez północno-wschodnie obrzeża gminy – miejscowość Obiecanowo. Najbliższa stacja redukcyjno-pomiarowa projektowana jest na sąsiednich

terenach miasta Makowa Mazowieckiego, z której będzie zaopatrzona gmina Karniewo. Zaopatrzenie mieszkańców w gaz sieciowy wiąże się z koniecznością opracowania programu gazyfikacji gminy.

W chwili obecnej zapotrzebowanie na gaz zaspokajane jest z butli i zbiorników na gaz płynny propan-butan napełnianych w odpowiednich punktach lub z cystern pojazdów transportu kołowego. Dystrybucja gazu propan-butan w butlach prowadzona jest przez kilku prywatnych pośredników.

Telekomunikacja

Gmina Karniewo należy do okręgu telekomunikacyjnego w Ostrołęce. Usługi świadczone są przez ORANGE S.A. Na terenie gminy znajduje się automatyczna centralna telefonia o pojemności 1000 numerów. Liczba abonentów telefonii przewodowej systematycznie spada. Znaczna część abonentów korzysta z Internetu /Neostrada/. Gmina jest objęta zasięgiem wszystkich sieci telefonii komórkowej.

Elektroenergetyka

Na terenie gminy nie występują źródła wytwarzania energii elektrycznej. Przez teren gminy przebiega linia elektroenergetyczna wysokiego napięcia 110 kV relacji Maków Mazowiecki – Pułtusk.

Zaopatrzenie w energię elektryczną odbywa się za pomocą linii średniego i niskiego napięcia, poprzez 2 Główne Punkty Zasilające (GPZ) 110/15 kV GPZ Pułtusk i GPZ Maków Mazowiecki, znajdujące się poza obszarem gminy. Sieć linii średniego napięcia jest spięta, jej odcinki wyprowadzane są poza gminę i zasilają sąsiednie miejscowości. Sieci linii 15 kV, doprowadzają napięcie do stacji transformatorowych, w których następuje obniżenie napięcia średniego do wartości 0,4 kV (napięcie sieci konsumpcyjnej i oświetleniowej). Stacje transformatorowe na terenie gminy w zdecydowanej większości są wolnostojące, słupowe, w wykonaniu prefabrykowanym.

Sieć energetyczna na terenie gminy jest administrowana i eksploatowana przez ENERGA Operator S.A. oddział Płock oraz PGE Dystrybucja S.A. oddział Warszawa. Istniejący system zasilania gminy Karniewo liniami 15 kV zapewnia zaopatrzenie w energię elektryczną z możliwością zwiększenia zapotrzebowania. Główne Punkty Zasilania zasilające gminę Karniewo w energię elektryczną posiadają rezerwy, które mogą być wykorzystane do podłączenia nowych odbiorców. Ponadto, w przypadku pojawienia się nowych odbiorców i wzrostu zapotrzebowania na energię elektryczną istnieje również możliwość wymiany transformatorów na większe.

W 2005 r. zostało zmodernizowane oświetlenie uliczne na terenie całej Gminy na lampy energooszczędne. W niektórych brakuje jednak wciąż oświetlenia ulicznego.

Odpady komunalne

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz *Wieloletniego planu gospodarki odpadami województwa mazowieckiego*,

gmina Karniewo wchodzi w skład ciechanowskiego regionu gospodarki odpadami. Dla regionu tego instalacją, która spełnia warunki instalacji regionalnej do przetwarzania odpadów komunalnych jest Zakład Usług Komunalnych NOVAGO sp. z o. o. z siedzibą w Mławie. Z uwagi na powyższe, do tej właśnie instalacji trafiają odebrane od właścicieli nieruchomości zamieszkałych z terenu gminy Karniewo zmieszane odpady komunalne, odpady zielone oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych przeznaczonych do składowania. Na chwilę obecną brak jest innych możliwości w zakresie przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych, odpadów zielonych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych przeznaczonych do składowania.

Gmina Karniewo nie posiada własnego wysypiska odpadów.

Rokiem przełomowym dla gospodarki odpadami na terenie gminy Karniewo był rok 2013, gdyż to od 1 lipca 2013 r. uruchomiony został nowy system gospodarowania odpadami komunalnymi i od tego czasu podmiotem odpowiedzialnym za organizację i funkcjonowanie nowego systemu jest gmina Karniewo. W ramach nowego systemu właściciele nieruchomości zamieszkałych z terenu gminy uzyskali możliwość selektywnego zbierania odpadów „u źródła” (bezpośrednio na terenie nieruchomości).

Obowiązującym systemem gospodarowania odpadami komunalnymi na terenie gminy Karniewo od 1 lipca 2013 r. jest SYSTEM DUALNY.

Odbiorem odpadów „u źródła” objęte są zarówno odpady niesegregowane, jak i segregowane. Prowadzony jest również objazdowy odbiór odpadów wielkogabarytowych, zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz zużytych opon bezpośrednio sprzed posesji właścicieli nieruchomości. Ponadto funkcjonuje gminny punkt selektywnego zbierania odpadów komunalnych działający na terenie gminy Karniewo. Przyjmuje odpady komunalne wytworzone w gospodarstwach domowych przez mieszkańców Gminy Karniewo, z wyłączeniem odpadów powstających w wyniku prowadzenia działalności gospodarczej.

Na terenie gminy występują sporadycznie nielegalne wysypiska śmieci, które systematycznie są likwidowane.

Sieć drogowa

Gmina posiada korzystne położenie w układzie krajowego systemu transportowego.

Połączenia ponadlokalne zapewniają drogi:

- droga krajowa Nr 60 Kutno – Płock – Ciechanów – Ostrów Mazowiecka łącząca wschód i zachód Europy,
- droga krajowa 57 Biskupiec – Szczytno – Pułtusk łącząca Pojezierze Mazurskie z Warszawą.

Drogi te mają długość w granicach gminy 13,7 km.

Połączenie lokalne zapewnia 9 dróg powiatowych o łącznej długości około 45 km, 57 dróg gminnych o łącznej długości około 262 km.

Drogi gminne w gminie Karniewo są obecnie sklasyfikowane jako drogi klasy dojazdowej. Podstawowym problemem jest niedostateczne wyposażenie tych dróg w nawierzchnie

twarde oraz zbyt małe szerokości jezdni i pasów drogowych, utrudniające budowę jednocześnie jezdni i chodników. Długość dróg o nawierzchni bitumicznej i utwardzonej wynosi tylko 15 km co stanowi ok. 9 %. Pozostałe drogi posiadają nawierzchnie ulepszone lub gruntowe. Stan techniczny dróg gminnych jest niezadowolający Drogi gminne nie spełniają zakładanych parametrów dla dróg gminnych, tj. szerokości, wytrzymałości. Znacząca część dróg gminnych jest nie okopana rowami. Zagrożenie bezpieczeństwa ruchu na drogach wyższych i niższych klas związane jest z kolizyjnością istniejących skrzyżowań, brakiem chodników, wydzielonych poboczy, złym stanem technicznym nawierzchni.

Komunikacja zbiorowa

W gminie Karniewo komunikacja zbiorowa zorganizowana jest jedynie poprzez komunikację autobusową PKS.

Dowozem dzieci do szkół zajmuje się firma zewnętrzna: obecnie jest to firma: Przewozy Krajowe i Zagraniczne Osób S.C. B. Czaplicka, K. Czaplicki, z siedzibą w Przasnyszu. Firma dowozi dzieci do dwóch szkół: do Publicznego Gimnazjum im. Jana Pawła II w Karniewie oraz do Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Karniewie. Łączna ilość dowożonych dzieci to 261 osób.

Ścieżki rowerowe

Brak jest obecnie wyznaczonych tras rowerowych w gminie. Z uwagi na duży ruch rowerowy pomiędzy miejscowościami gminy pożądana jest realizacja dróg rowerowych w ciągu dróg podstawowego układu komunikacyjnego gminy łączących poszczególne miejscowości.

Sieć kolejowa

Przez teren gminy Karniewo nie przebiegają linie kolejowe. Jedynie w północnej części gminy ciągnie się linia prawie już nieczynnej kolejki wąskotorowej Mława - Maków Mazowiecki. Kolejka została uznana jako obiekt zabytkowy i sporadycznie odbywają się nią przejazdy turystyczne,

Transport wodny

Na terenie gminy Karniewo brak jest dróg żeglownych.

Główne problemy rozwojowe w obszarze infrastruktury ochrony środowiska

Na terenie gminy istnieją duże niedobory w zakresie infrastruktury środowiskowej. Szczególnie dotkliwy jest brak sieci kanalizacyjnej.

W gminie funkcjonuje oczyszczalnia ścieków, jednak z uwagi na niski poziom skanalizowania, jej możliwości techniczne wykorzystywane są w niewielkim stopniu. Pochodną tego stanu jest obciążenie budżetu gminy dodatkowymi kosztami utrzymania instalacji.

Brak kanalizacji przekłada się na cały szereg negatywnych zjawisk, które zaobserwowano w sferze środowiskowej: zanieczyszczenie ścieków wodnych, zanieczyszczenie gleb (notuje się przypadki doprowadzenia ścieków bezpośrednio do rowów i gruntu). Istotnym problemem są również trudności organizacyjne oraz egzekucyjne związane z koordynacją systemu gospodarowania odpadami, co skutkuje zaśmiecaniem obszaru gminy. Dzięki wysypiska śmieci stanowią nie tylko poważne zagrożenie środowiskowe, lecz także wpływają na ogólny wizerunek gminy Karniewo.

W szerszym aspekcie występujące problemy środowiskowe mają wpływ na jakość życia całej społeczności lokalnej, zaburzając endogeniczny rozwój gminy oraz znacznie ograniczają atrakcyjność inwestycyjną jej obszaru dla podmiotów zewnętrznych.

Główne problemy rozwoju w obszarze infrastruktury komunikacyjnej

Gmina Karniewo posiada dobrze rozwiniętą sieć dróg gminnych odpowiadającą strukturze zagospodarowania przestrzennego. Jednocześnie sieć ta charakteryzuje się złym stanem technicznym. Ponadto część ciągów nie posiada poboczy oraz chodników, zaś szerokość wybranych odcinków jezdni nie odpowiada przewidzianym dla nich normom szerokości. Jest to spowodowane nieuporządkowanym stanem własnościowym, co uniemożliwia poszerzenie niektórych odcinków. W złym stanie technicznym znajdują się również niektóre przepusty, mosty oraz rowy. Koszty bieżące utrzymania dróg są zbyt wysokie w stosunku do możliwości ich finansowania ze środków własnych samorządu. Wpływa to na stopniowe pogorszenie się stanu technicznego dróg gminnych.

Realizacja bieżących potrzeb modernizacyjnych pozwala jedynie na realizację ograniczonych zakresów rzeczowych dla wybranych zadań remontowych. Wykonanie kompleksowych zadań obejmujących gruntowne remonty ciągów dróg gminnych połączone z robotami w pasie około drogowym nie jest możliwe bez uzyskania zewnętrznego wsparcia bądź też bez jednoczesnego odstąpienia od remontów na innych odcinkach dróg gminnych.

Problem dostosowania dróg gminnych do odpowiednich kategorii wiąże się z ich modernizacją i stanowić będzie ważne zadania dla polityki przestrzennej gminy.

Przebiegające przez teren gminy odcinki dróg krajowych oraz powiatowych nie w pełni spełniają oczekiwania mieszkańców zarówno z uwagi na stan techniczny poszczególnych fragmentów, a także miejscowo ograniczoną funkcjonalność.

2.7. Gospodarka

Rolnictwo

W strukturze użytków rolnych, których jest 10.907 ha, grunty orne stanowią 9.917 ha, tj. 90,9 %, łąki 522 ha, tj. -4,8 %, pastwiska 436 ha, tj. 4,0 % a sady zaledwie 32 ha, tj. 0,3 %.

Tak więc głównym kierunkiem rolniczego użytkowania gruntów jest kierunek polowy z udziałem łąk i pastwisk. W klasyfikacji bonitacyjnej gleb przeważają gleby bardzo dobre i dobre.

W ogólnej powierzchni gruntów ornyczych gleby I-III klasy bonitacyjnej zajmują 44,5%, gleby IV klasy bonitacyjnej zajmują 37,3% powierzchni gruntów ornyczych. Grunty słabe (V i VI klasa bonitacyjna) zajmują w gminie ok. 18,2%. W ogólnej powierzchni użytków zielonych gleby I-III klasy bonitacyjnej zajmują 30,2% klasy IV – 43,2%, natomiast klasy V i VI – 26,6%.

Reasumując klasyfikacja bonitacyjna gleb kształtuje się powyżej średniej wojewódzkiej i pozwala zaliczyć gminę Karniewo do grupy gmin o korzystnych warunkach glebowych dla rozwoju rolnictwa.

W strukturze własnościowej gospodarstw rolnych gminy Karniewo dominuje sektor indywidualnych gospodarstw rolnych, które zajmują prawie 12 tys. ha.

Średnia wielkość gospodarstw rolnych wynosi ok. 13,0 ha.

Gospodarstwa rolne specjalizują się w produkcji mleka i bydła rzeźnego oraz produkcji żywca wieprzowego. Gospodarstwa charakteryzują się dobrym wyposażeniem w sprzęt i maszyny rolnicze.

Struktura zasiewów w gminie Karniewo kształtuje się w następujący sposób:
zboża podstawowe 5.311 ha w tym:

- pszenica – 1.971 ha,
- żyto – 1.032 ha,
- jęczmień – 929 ha,
- owies – 287 ha,
- pszenżyto – 1.092 ha.
- mieszanka zbożowa – 1.743 ha,
- ziemniaki – 406 ha,
- buraki cukrowe – 490 ha,
- rzepak – 290 ha,
- rośliny pastewne – 1.250 ha.

Indywidualne gospodarstwa rolne w / g grup obszarowych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Indywidualne gospodarstwa rolne w / g grup obszarowych w gminie Karniewo.

Wielkość gospodarstwa rolnego	Liczba	Udział (%)	Powierzchnia (w ha)	Średnia powierzchnia (w ha)
1-5	267	28,87	544	2,0
5-10	214	23,13	1820	8,5
10-15	192	20,76	2590	13,5
15 i więcej	252	27,24	7000	27,8
Razem	925	100,0%	11954	12,9

Leśnictwo i łowiectwo

Gmina Karniewo ze względu na swój typowo rolniczy charakter charakteryzuje się niskim stopniem lesistości (lasy i grunty leśne zajmują 7,14 % ogólnej powierzchni gminy) i zajmują 924 ha. W przeważającej części stanowią własność osób fizycznych. Lasy PGL Nadleśnictwa w Pułtusku zajmują 295 ha. Pierwotną roślinność obszaru Gminy Karniewo były lasy (głównie liściaste), które ze względu na bardzo dobre gleby zostały wykarczowane i zastąpione uprawami polowymi.

Z roku na rok z uwagi na powiększające się pola uprawne niszczone są remizy śródpolne, małe stawy, miedze, które przeszkadzają w uprawie wielkoobszarowej. Przyczyną ubożenia krajobrazu są również dopłaty Europejskiej do gruntów rolnych, które Polska otrzymała ze środków Unii Europejskiej. Duża cena opału w tym węgla kamiennego przyczynia się do wycinania lasów i remiz śródpolnych, które są siedliskiem dla ptaków i zwierząt.

Gmina Karniewo nie jest obszarem zasobnym w zwierzęta łowne. Występują tu sarny, nieliczne dziki, zajęce i listy a z ptactwa bażanty, kuropatwy i dzikie kaczkę. Teren gminy dzierżawią cztery Koła Łowieckie: WKŁ TUR z Warszawy, Koło Łowieckie PONOWA z Warszawy, Koło Łowieckie MEWA z Pułtuska oraz Koło Łowieckie JARZĄBEK z Warszawy. Z uwagi na bardzo ubogie warunki siedliskowe jest coraz mniej zwierzyny drobnej. Przyczyną spadku liczebności jest ekspansja lisów i krukowatych a także wałęsających się psów i kotów. Do spadku liczebności przyczyniają się szeroko stosowane opryski roślin uprawnych oraz używania maszyn agregatowych i rotacyjnych niszczących gniazda i małe zwierzęta.

W celu poprawy sytuacji niezbędne będzie kompleksowe odnawianie środowiska przyrodniczego, zakładanie remiz śródpolnych, pogłębienie stawów i oczek wodnych, zwalczanie szkodników. Grunty rolne kl. V i VI z uwagi na małą opłacalność produkcji powinny być stopniowo zalesione za dopłaty otrzymane z Unii Europejskiej.

Usługi, handel – pozarolnicze formy aktywności

Dominującą funkcję w strukturze gospodarki gminy pełni rolnictwo. Pozarolnicze formy działalności są stosunkowo słabo rozwinięte. W poszczególnych sekcjach gospodarki dominują różne formy działalności usługowej, przede wszystkim podmioty handlowe oraz oferujące usługi w segmencie budownictwa oraz transportu. Brak jest wyraźnej specjalizacji.

Praktycznie nie wytwarza się wyrobów związanych z lokalną tradycją (rzemiosło, drobna wytwórczość) oraz nie oferuje się specyficznych, związanych wyłącznie z tym terenem usług. Na terenie gminy nie ma dużych podmiotów gospodarczych.

Najwięksi przedsiębiorcy:

- Spółdzielnia Produkcyjno Handlowo Rolnicza w Karniewie,
- Derwex Rafał Durka,
- S.C. ROL – BRAT Żabin Karniewski,
- Firma Handlowo – Usługowa P. Zenon Biedrzycki,
- Usługi transportowe – Grzegorz Kozłowski,
- Usługi transportowe – Osińska Anna.

Ponadto na terenie gminy jest dwa gospodarstwa turystyczne - "Pod Dębami" w miejscowości Karniewo oraz „Cegielnia” w miejscowości Słoniawy. Oprócz tego rodzinne gospodarstwo hodowli koni, które organizuje kuligi, przejażdżki bryczką i pod siodło. Istnieje również jedno gospodarstwo produkujące żywność ekologiczną.

Zgodnie z danymi zawartymi w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej na dzień 25 listopada 2015 r. w gminie Karniewo zarejestrowanych było 216 podmiotów. Najwięcej podmiotów (22) jako główny kod PKD podało *Transport drogowy towarów*.

Tabela 2. Wybrane dane dotyczące podmiotów gospodarczych.

	Jednostka	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej w sektorze prywatnym - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	[szt.]	23	16	23	33	32
Liczba podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	[szt.]	76,1	72,7	76,0	82,7	90,9

Źródło: GUS.

Na terenie gminy na koniec 2014 r. zarejestrowanych było 416 bezrobotnych, w tym 174 kobiet i 242 mężczyzn.

Znaczna jest skala bezrobocia ukrytego. Szacuje się, że w rzeczywistości liczba bezrobotnych jest dwukrotnie wyższa niż wynika z oficjalnych danych publikowanych przez służby zatrudnienia.

Bezrobotni należą do grupy szczególnie zagrożonej zjawiskiem ubóstwa. Obok bezrobotnych ubóstwem zagrożone są w szczególności osoby nieubezpieczone, osoby bez wykształcenia, a także właściciele niewielkich gospodarstw rolnych oraz ich współ domownicy.

Tereny inwestycyjne

Zgodnie z aktualnie obowiązującym *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Karniewo* przyjętym Uchwałą numer XXXI/172/2013 Rady Gminy Karniewo z dnia 30 grudnia 2013 r. w sprawie uchwalenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Karniewo, zostały wskazane tereny przeznaczone pod aktywność gospodarczą (AG). Obejmują one obszary istniejącej i planowanej aktywności gospodarczej. Są to tereny skoncentrowane przede wszystkim wzdłuż drogi krajowej Nr 60 w obrębie Karniewo, przy drodze krajowej Nr 57 miejscowości Obiecanowo oraz rozproszone na pozostałym obszarze gminy. Funkcja podstawowa tych terenów to: działalność produkcyjna, usługowa, rzemieślnicza, wytwórcza oraz składy, magazyny, hurtownie. Funkcja uzupełniająca: zieleń izolacyjna, zabudowa administracyjna, usługowa, socjalna i biurowa służąca obsłudze funkcji podstawowej oraz niezbędne do prawidłowego funkcjonowania tych terenów urządzenia infrastruktury technicznej i komunikacja; za wyjątkiem mieszkań służbowych zakaz lokalizowania zabudowy mieszkaniowej, przy czym zaleca się, aby jej udział nie przekraczał 10 % powierzchni całkowitej zabudowy. Dopuszcza się lokalizowanie przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko oraz organizację baz transportowych.

Główne problemy rozwojowe

W obszarze gospodarki i rynku pracy

Nadrzędnym problemem na terenie gminy jest wysoki poziom bezrobocia oraz związane z tym zjawiskiem zubożenie części społeczności lokalnej. Bezrobocie jest natomiast pochodną negatywnych zjawisk koncentrujących się głównie w sektorze rolnictwa oraz w sterze szeroko rozumianej przedsiębiorczości pozarolniczej. Bezrobocie w sektorze rolnictwa ma głównie charakter ukryty. Oszacowanie jego skali jest rzeczą trudną, jednak biorąc pod uwagę znaczącą liczbę osób pozbawionych jakiegokolwiek formy zabezpieczenia socjalnego można w sposób zdecydowany stwierdzić, że jego skala jest znacząca.

Zjawisko bezrobocia jest powszechne wśród ludzi wchodzących na rynek pracy. Rozpoczynanie życia zawodowego od pobierania zasiłku może wywoływać głębokie negatywne skutki w sferze społecznej, stąd też konieczne jest zwrócenie szczególnej uwagi na problem bezrobocia wśród tej grupy ludności. Zwraca uwagę brak systemowych rozwiązań na poziomie lokalnym służących różnym formom aktywizacji zawodowej ludzi młodych.

Główne problemy w sterze rolnictwa koncentrują się wokół następujących zagadnień:

- trudności ze zbytem płodów rolnych, zwłaszcza ze strony młodych gospodarstw, z którymi niechętnie nawiązują współpracę więksi odbiorcy,
- brak dostatecznych więzi kooperacyjnych pomiędzy rolnikami, działanie w pojedynkę,
- brak wyraźnej specjalizacji w działalności rolniczej oraz niska skłonność do poszukiwania nowych form produkcji niszowej,
- niedoinwestowanie części gospodarstw rolnych.

W sferze przedsiębiorczości pozarolniczej zwracają uwagę następujące problemy:

- niewielka liczba podmiotów gospodarczych,
- brak tradycji w sferze wytwórczej i związane z tym skromne zaplecze dla rozwoju przedsiębiorczości w tym segmencie,
- słabo rozwinięty sektor usług,
- brak zaplecza turystycznego,
- brak pomysłów na wykreowanie lokalnej marki oraz rozwoju przedsiębiorczości.

2.8. Sfera Społeczna

Demografia

W rozwoju demograficznym gminy Karniewo występuje charakterystyczny dla Polski trend polegający na okresowym „falowaniu” przyrostów lub ubytków liczby ludności, będących pochodną tzw. wyżów i niżów demograficznych. Zjawiska te mają istotny wpływ np. na planowanie potrzeb w usługach publicznych - oświacie i wychowaniu, opiece społecznej, ochronie zdrowia oraz wpływ na rynek pracy. Poniższa tabela obejmuje wybrane dane charakteryzujące społeczność gminy.

Tabela 3. Wybrane dane demograficzne dla gminy Karniewo.

	Jedno-stka	2010	2011	2012	2013	2014
Gęstość zaludnienia	[osób/km ²]	42	42	42	41	41
Liczba ludności (według faktycznego miejsca zamieszkania; stan w dniu 31 XII)	[osób]	5433	5400	5363	5314	5299
Liczba urodzeń żywych	[osób]	77	58	64	50	70
Liczba zgonów	[osób]	51	63	61	69	58
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	[osób]	64,8	63,6	62,4	60,3	61,0
Przyrost naturalny	-	26	-5	3	-19	12
Przyrost naturalny na 1000 ludności	-	4,8	-0,9	0,6	-3,5	2,3
Saldo migracji gminnych na pobyt stały na 1000 osób	-	-0,6	-5,2	-6,1	-4,5	-9,4
Urodzenia żywe na 1000 ludności	[osób]	14,2	10,7	11,9	9,3	13,2
Zgony na 1000 ludności	[osób]	9,4	11,6	11,3	12,9	11,0

Źródło: GUS.

Warunki i jakość życia mieszkańców

Zabudowa mieszkaniowa gminy Karniewo w zasadzie stanowią budynki prywatne: zagrodowe i jednorodzinne. Średnia powierzchnia użytków na 1 mieszkańca wynosi blisko 100 m³.

Tabela 4. Wybrane dane dotyczące gospodarki mieszkaniowej dla gminy Karniewo.

	Jednostka	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba mieszkań oddanych do użytkowania	[szt.]	1	9	4	7	9
Liczba mieszkań przypadająca na 1000 mieszkańców	[osób]	256,6	259,1	261,0	264,2	266,3

Źródło: GUS.

Nasylenie Gminy Karniewo zabudową mieszkaniową liczoną na 1000 mieszkańców ma tendencję rosnącą. Należy podkreślić, że dzięki przyrostowi nowych zasobów mieszkaniowych, modernizacji i rozbudowy istniejących budynków sytuacja mieszkaniowa ludności gminy w ostatnich latach uległa poprawie, bowiem tempo przyrostu ilości mieszkań wyprzedziło tempo przyrostu ilości mieszkańców.

Wyposażenie mieszkań w urządzenia infrastruktury technicznej jest niezadawalające, pomimo, że budynki mieszkalne posiadają podłączenia do sieci wodociągowej, to jednak brak jest kanalizacji i gazyfikacji.

Oświata i wychowanie

Tabela 5. Dane nt. placówek oświatowych w gminie Karniewo.

Placówka	Liczba nauczycieli	Liczba pracowników (etatów) administracji	Liczba pracowników (etatów) obsługi	Ilość oddziałów (uczniów)
Publiczne Gimnazjum im. Jana Pawła II w Karniewie	21	2,75	12,75	7 (145)
Zespół Szkolno-Przedszkolny w Karniewie, w skład wchodzi: Publiczna Szkoła Podstawowa im. Oscara Kolberga i Przedszkole Samorządowe im. Doroty Gellner	36	3	10	szkoła 14 (274) przedszkole 5 (91)
Publiczna Szkoła Podstawowa w Szwelicach	10	0,25	2,5	szkoła 6 (44) przedszkole 1 (21)
Szkoła Podstawowa w Romanowie prowadzona przez Stowarzyszenie Edukator w Łomży - szkoła niepubliczna	11	b.d.	b.d.	szkoła 4 (54) przedszkole 1 (11)

Źródło: Urząd Gminy Karniewo.

W gminie Karniewo funkcjonują następujące obiekty z zakresu oświaty i wychowania:

- przedszkola: 3 placówki (Karniewo, Szwelice, Romanowo),
- szkoły podstawowe: 3 szkoły podstawowe (Karniewo, Szwelice, Romanowo),
- gimnazjum: Gimnazjum Publiczne w Karniewie.

Na terenie Gminy dzieci nie są objęte opieką w żłobkach oraz nie ma placówek szkolnictwa średniego i wyższego.

Służba zdrowia

Na terenie gminy działa Przychodnia Lekarza Rodzinnego Filia w Karniewie, która zapewnia opiekę medyczną:

- specjaliści medycyny rodzinnej i medycyny ogólnej,
- specjaliści chorób wewnętrznych,
- specjaliści pediatrii,
- poradni ginekologiczno-położniczej,
- specjaliści położnictwa i ginekologii.

Przychodnia Lekarza Rodzinnego Filia w Karniewie poza świadczeniem usług medycznych w ramach podstawowej opieki zdrowotnej, wykonuje też badania kierowców i kandydatów na kierowców do prawa jazdy i świadectwa kwalifikacyjnego.

Ponadto funkcjonuje filia Przychodni Lekarskiej "Pod różą", która poza świadczeniem podstawowej opieki zdrowotnej (POZ) przeprowadza również badania laboratoryjne i diagnostyczne.

Na terenie gminy działa również 1 placówka apteczna.

Pomoc społeczna

W gminie Karniewo działa Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, zatrudniający 3 osoby.

Bezpieczeństwo publiczne

Na terenie gminy Karniewo funkcjonuje 8 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych, tj. Karniewo, Łukowo, Szwelice, Czarnostów, Zaręby, Słoniawy, Chełchy Kmiece i Tłucznie. Na ich bazie opiera się tzw. system ratowniczy gminy. Jednostki te skupiają ponad 200 członków. Funkcjonują 2 drużyny MDP, które zazwyczaj biorą udział w działaniach prewencyjno-szkoleniowych, których członkowie przygotowują się do wstąpienia w szeregi członków czynnych. Głównie są to zawody sportowo-pożarnicze, eliminacje środowiskowe i gminne OTWP, konkursy plastyczne o tematyce przeciwpożarowej, itp.

Siedem jednostek jest typu S-1, a OSP Karniewo typu S-2. Jest ona także włączona do KSR-G (Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego). Należy wspomnieć o inicjatywie mieszkańców wsi Obiecanowo o powołaniu tam jednostki OSP. Prace są bardzo zaawansowane, jest już po zebraniu założycielskim i pozostaje praktycznie wysłanie dokumentów do KRS-u.

W gminie funkcjonuje 1 Punkt Przyjęć Dzielnicowych w Karniewie.

Kultura

W gminie działa Gminny Ośrodek Kultury (GOK) Karniewo, będący organizatorem życia kulturalnego w gminie. Organizuje: koncerty, festyny, plenery rzeźbiarskie, wydarzenia folklorystyczne. Największym minusem GOK jest brak odpowiednio przystosowanej placówki.

W Karniewie, w Gminnej Bibliotece Publicznej (na 1.000 osób 5.105 woluminów) oraz w bibliotekach szkolnych można wypożyczyć książki. Na terenie gminy działa od wielu lat zespół ludowy „Karniewiaczy”. Ponadto znajdują się 3 obiekty sakralne (kościół), w tym 2 parafialne.

Na terenie gminy Karniewo organizowanych jest wiele imprez i wydarzeń kulturalnych. Główną atrakcją jest coroczna impreza plenerowa - Mazowiecki Przegląd Wiejskich Zespołów Kabaretowych "STOPA", który odbywa się już od 20 lat i za każdym razem dzięki licznym atrakcyjnym przyciąga kilka tysięcy ludzi. Ponadto cyklicznie powtarzającymi się wydarzeniami są: Zimowy Festyn Zapustny organizowany na widowiskowej sali strażackiej oraz Zakończenie Lata - kolejna muzyczna impreza plenerowa. Oprócz tego odbywają się licznie różnego rodzaju koncerty i występy muzyczne.

Gmina oferuje również tereny do aktywnego wypoczynku. Duży obszar leśny zachęca do zbierania grzybów i innego runa leśnego.

Sport, rekreacja i turystyka

Na terenie gminy znajduje się pełnowymiarowy stadion sportowy wraz z zapleczem. Poza tym na terenie obiektu umiejscowiona jest drewniana, zadaszona scena, na której organizowane są letnie występy sceniczne, takie jak: koncerty, zabawy taneczne. itp.

Dodatkowo istnieją 3 szkoły, przy których znajdują się boiska szkolne, a przy jednej z nich pełnowymiarowa hala sportowa. Równie ważnym elementem jest plac zabaw znajdujący się przy Szkole Podstawowej w Karniewie.

Istniejącą infrastrukturę sportową uzupełnia Klub Sportowy Termo-Klima Karniewo.

Gmina Karniewo nie rozwinęła do tej pory funkcji turystyczno – rekreacyjnej. Brak w gminie ośrodków rekreacyjnych i wypoczynkowych, zorganizowanej bazy noclegowej, odpowiedniej bazy gastronomicznej i innych urządzeń turystycznych, w tym szlaków turystycznych, spacerowych i rowerowych.

Główne problemy rozwojowe w sferze oświaty i wychowania

Podstawowe problemy związane z funkcjonowaniem sfery oświaty i wychowania na terenie gminy dotyczy sieci placówek szkół podstawowych. Stały spadek liczby urodzeń w ciągu ostatnich lat zaczyna w sposób istotny przenosić się na sferę edukacji. Zmniejszająca się liczba uczniów w szkołach podstawowych oznacza stopniowy spadek przychodów budżetu gminy z tytułu subwencji oświatowej, co przy wzrastających kosztach utrzymania tych

placówek powoduje coraz większe obciążenie finansowe dla lokalnego samorządu. Znaczne środki przeznaczone są na utrzymanie placówek, co ogranicza możliwość zakupu wyposażenia w tym pomocy dydaktycznych. Ponadto spadająca liczb urodzeń powoduje problemy z kompletowaniem kolejnych klas. Działania o charakterze drożnym związane z łączeniem klas są coraz mniej skuteczne. W niektórych szkołach brakuje odpowiedniego zaplecza dla uczniów, zwłaszcza sportowego. Wiele do życzenia pozostawia również istniejąca oferta zajęć pozalekcyjnych oraz poziom wyposażenia w pomoce dydaktyczne oraz komputery.

Główne problemy rozwojowe w sferze społecznej i bezpieczeństwa

Na terenie gminy Karniewo występuje szereg problemów w sferze społecznej. Zdecydowana większość z nich spowodowana jest trudną sytuacją materialną poszczególnych osób lub rodzin. Najczęściej występujący problem to ubóstwo. Dotyka on głównie osób bezrobotnych oraz osób w podeszłym wieku. Wśród patologii największy problem dotyczy alkoholizmu.

Niezadowolający jest poziom usług zdrowotnych. Są one świadczone jedynie w formie podstawowej. Brak jest nowoczesnego zaplecza, odpowiedniego sprzętu, skromna jest również sama oferta. Wielu pacjentów zmuszonych jest korzystać z usług medycznych poza gminą.

Lokalna oferta związana ze spędzaniem czasu wolnego jest dosyć skromna, dotyczy to zarówno sfery kultury, jak i sportu oraz rekreacji. Brakuje oferty dla dzieci oraz młodzieży, szczególnie w czasie wolnym od nauki.

Ważnym czynnikiem kształtującym jakość życia społeczności lokalnej jest poziom sprawności instytucjonalnej podmiotów publicznych. Zadaniem to dotyczy w szczególności sprawności oraz jakości pracy administracji gminnej (urząd gminy), a także właściwych jednostek organizacyjnych. Poziom tych usług na terenie gminy uznawany jest za dobry, niemniej jednak, z uwagi na istotny wpływ działań władzy samorządowej na kształtowanie ogólnego wizerunku gminy, konieczne jest stałe podnoszenie jakości usług publicznych oraz sprawności struktur instytucjonalnych.

Nieco słabiej rozwinięte są takie elementy, jak metody szerokiej konsultacji społecznej działań podejmowanych przez władze gminne, czy też sposób i zakres informowania społeczności lokalnej o możliwościach korzystania z różnych środków pomocowych zarówno w ramach źródeł krajowych, jak i zagranicznych.

Główne zagrożenia w sferze bezpieczeństwa publicznego na terenie Gminy Karniewo związane są przede wszystkim z klęskami żywiołowymi, zagrożenie pożarami. Jednocześnie najczęstszą formę przestępczości stanowią kradzieże.

III. Analiza SWOT

Analiza SWOT na poziomie ogólnym jest procedurą analityczną pozwalającą na gromadzenie i porządkowanie danych oraz przejrzystą ich prezentację.

Najczęściej jednak analiza SWOT traktowana jest jako narzędzie analizy strategicznej służące do określenia najlepszych kierunków rozwoju badanego obiektu (np.: przedsiębiorstwa, projektu, kraju lub dowolnego obszaru, podmiotu) ze względu na cel działania, w wyniku przeprowadzenia badania otoczenia obiektu oraz jego wnętrza poprzez identyfikację wewnętrznych i zewnętrznych czynników wobec obiektu oraz zależności między nimi.

Istotą analizy SWOT jest:

- Identyfikacja czynników które mogą wpływać na funkcjonowanie obiektu oraz posegregowanie ich na cztery grupy:
 - mocne strony - S (Strengths) - mocna strona to czynnik wewnętrzny (cecha obiektu), czyli to co stanowi atut, przewagę, zaletę analizowanego obiektu,
 - słabe strony - W (Weaknesses) - słaba strona to czynnik wewnętrzny (cecha obiektu), czyli to co stanowi słabość, barierę, wadę obiektu,
 - szanse - O (Opportunities) - szansa to czynnik zewnętrzny (cecha otoczenia), czyli to co stwarza dla analizowanego obiektu szansę korzystnej zmiany,
 - zagrożenia - T (Threats) - zagrożenie to czynnik zewnętrzny (cecha otoczenia), czyli to co stwarza dla obiektu niebezpieczeństwo zmiany niekorzystnej.

- Wskazanie najlepszego rozwiązania, kierunku działań do osiągnięcia celów obiektu przy minimalizacji zagrożeń, ograniczaniu słabych stron oraz wykorzystaniu szans i mocnych stron.¹

Położenie, środowisko naturalne

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none">• Niski poziom zanieczyszczenia środowiska.• Korzystne warunki środowiskowe.• Niezagrożone środowisko przyrodnicze.• Relatywnie niski poziom przemysłowych i energetycznych zanieczyszczeń powietrza.• Korzystne położenie komunikacyjne, przy drogach krajowych.• Bliskość miasta wojewódzkiego - Warszawy (80 km).• Bliskość Litwy, Białorusi.	<ul style="list-style-type: none">• Słabe wykorzystanie krajobrazu gminy i jego walorów przyrodniczych oraz kulturowych.• Emisja pyłów do atmosfery spowodowana dużą ilością kotłowni tradycyjnych węglowych, miałowych, opalanych drewnem.• Niska świadomość mieszkańców w zakresie ochrony środowiska naturalnego.• Zanieczyszczenie cieków wodnych i gleby wynikające z braku sieci kanalizacyjnej.

¹ <http://analiza-swot.pl/>

Infrastruktura techniczna, gospodarka komunalna

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none">• Dobra jakość usług komunalnych.• Selektywny system zbioru odpadów.• Wysoki poziom zwodociągowania gminy.• Dobry stan techniczny obiektów oświatowych, kulturowych, służby zdrowia i sportowych.• Konkurencyjne ceny nieruchomości pod inwestycje w stosunku do Warszawy i sąsiednich Miast.	<ul style="list-style-type: none">• Brak sieci kanalizacyjnej.• Wymagający poprawy stan infrastruktury drogowej.• Brak sieci gazowej.• Brak ścieżek rowerowych.• Niewystarczająca ilość chodników.• Zbyt mały dostęp do Internetu.• Brak zintegrowanego systemu zarządzania w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa.• Zagrożenie bezpieczeństwa pieszych na drogach o dużym natężeniu ruchu i drogach prowadzących do szkół i przedszkoli

Gospodarka, rolnictwo

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none">• Bardzo dobra jakość gleb i wysoka kultura agrarna stwarzająca potencjał do rozwoju rolnictwa.• Rolniczy charakter gminy - wysoka produkcja rolna.• Przedsiębiorczość mieszkańców.• Istnienie rezerwowej siły roboczej.	<ul style="list-style-type: none">• Dominacja bardzo małych firm w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych.• Brak specjalizacji.• Brak systemu promocji gminy i informacji turystycznej.• Brak wykwalifikowanej siły roboczej.• Brak działalności charakterystycznych dla gminy (lokalnego rzemiosła, drobnej wytwórczości).• Niewystarczająca poziom instytucji otoczenia biznesu.• Brak inwestorów z zewnątrz.

Oświata i wychowanie

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none">• Dobrze rozwinięta i funkcjonująca sieć szkół podstawowych, gimnazjów, oddziałów przedszkolnych.	<ul style="list-style-type: none">• Niewystarczająca baza lokalowa.• Część budynków szkół nie przystosowana dla potrzeb osób niepełnosprawnych.• Niedostatecznie zagospodarowane i wyposażone boiska szkolne.

Kultura, sport i rekreacja oraz turystyka

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Występowanie walorów wypoczynkowych oraz krajobrazowych. • Sprzyjające warunki do uprawiania sporów oraz turystyki. • Wolne tereny rekreacyjne do zagospodarowania. • Istnienie klubów sportowych, stowarzyszeń kulturalnych, środowiskowych. • Duża liczba imprez kulturalnych i sportowych o charakterze lokalnym. • Możliwość współpracy w zakresie turystyki z sąsiednimi gminami. 	<ul style="list-style-type: none"> • Słabo rozwinięta infrastruktura turystyczna. • Zbyt mała baza noclegowa. • Dość niski standard bazy turystycznej i usługowej. • Nie wytyczone szlaki i ścieżki piesze i rowerowe oraz biegowe. • Słaba organizacja czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.

Warunki socjalno-bytowe, potencjał ludzki

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Dobre warunki przyrodnicze do uprawiania sportu, rekreacji i turystyki. • Dobry poziom wykrywalności przestępstw. • Dobrze funkcjonujące, rozwijające się ośrodki zdrowia. • Rosnące zainteresowanie mieszkańców uczestnictwem w procesie decyzyjnym, świadczące o rozwoju społeczeństwa obywatelskiego. • Walka z patologiami i uzależnieniami. • Zmiana w mentalności społeczeństwa: docenienie potrzeby uczenia się przez całe życie. 	<ul style="list-style-type: none"> • Spadek liczby mieszkańców gminy spowodowany migracją. • Rosnące bezrobocie i długotrwałe strukturalne bezrobocie. • Brak miejsc pracy dla ludzi młodych i wykształconych. • Ubożenie mieszkańców. • Malejące wpływy podatków do budżetu gminy. • Utrudniony dostęp do lekarzy specjalistów. • Uzależnienia. • Wzrost skali pomocy społecznej spowodowany ubożeniem ludności. • Systematyczny wzrost liczby osób korzystających z pomocy społecznej. • Nietolerancja w społeczeństwie.

Szanse i zagrożenia rozwoju gminy

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none">• Położenie sprzyjające rozwojowi – w punkcie centralnym Polski, blisko stolicy kraju, Litwy, Białorusi.• Integracja europejska, stwarzająca możliwości pozyskania środków zewnętrznych.• Poprawa infrastruktury drogowej.• Rozwój infrastruktury technicznej.• Rozwój informatyzacji i telekomunikacji.• Rozwinięty rynek dóbr konsumpcyjnych.• Wzrost liczby turystów przyjeżdżających do Polski.• Promocja przedsiębiorczości.• Dopływ zagranicznego kapitału i technologii.• Możliwość zewnętrznego finansowania działań ukierunkowanych na rozwój zasobów ludzkich.• Rosnąca świadomość społeczeństwa w zakresie aktywnego stylu życia.	<ul style="list-style-type: none">• Duża niepewność działania wynikająca z wielu zmian gospodarczych, społecznych i politycznych.• Niestabilny system prawny, w tym podatkowy.• Zahamowanie niezbędnych reform pozwalających na zmianę nieefektywnej struktury polskiej gospodarki.• Brak sprzyjających warunków dla rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości.• Brak sprawnego systemu aktywizacji bezrobotnych.• Niewystarczające środki przekazywane z budżetu państwa na zadania zlecone.• Niedostateczny postęp w reformowaniu finansów publicznych i nadmierny wzrost obciążeń podatkowych.• Zbyt niski wzrost gospodarczy dla zapewnienia odpowiedniego tempa tworzenia miejsc pracy.• Dalsze uszczuplanie przez rząd środków finansowych na oświatę.• Niedostateczne finansowanie pomocy społecznej, przy niedoskonałości rozwiązań systemowych.

IV. Wizja i misja gminy

Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej gminy Karniewo oraz przeprowadzona analiza SWOT pozwoliły na określenie stanu docelowego, do którego dążyć będzie cała wspólnota gminy Karniewo, wykorzystując przy tym możliwości płynące z własnych atutów i szans pojawiających się w otoczeniu. Nowe zasady wspierania rozwoju regionalnego i lokalnego oraz zachodzące procesy aglomeryzacyjne stwarzają możliwość przyspieszonego rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Karniewo. Rozwój ten musi mieć charakter zintegrowany łączący sferę ekonomiczną, społeczną i środowiskową. Celem nadrzędnym jest wzrost dobrobytu mieszkańców Gminy w wyniku przyspieszonego rozwoju cywilizacyjnego, przy jednoczesnym zachowaniu walorów środowiskowych dla przyszłych pokoleń. W tym celu należy efektywnie wykorzystywać wewnętrzne atuty gminy i zwiększać jej atrakcyjność jako miejsca do życia i prowadzenia działalności gospodarczej. Równocześnie współpraca z otoczeniem zewnętrznym powinna wzmocnić jakość świadczonych usług na rzecz mieszkańców i przedsiębiorców przy jednoczesnym zmniejszonym zużyciu wewnętrznych zasobów.

Wizja gminy

ZINTEGROWANY ROZWÓJ OPARTY NA ŁADZIE PRZESTRZENNYM I SPOŁECZNO-GOSPODARCZYM, ŁĄCZĄCY WYSOKI POZIOM ŻYCIA Z TRWAŁYM ROZWOJEM GOSPODARCZYM I TROSKĄ O ŚRODOWISKO NATURALNE

Realizacja tak określonej wizji rozwoju powinna doprowadzić do osiągnięcia trwałej równowagi pomiędzy sferami: przestrzenną, społeczną i gospodarczą, a tym samym utrwalić stabilny i zrównoważony rozwój gminy Karniewo.

W dalszej części dokumentu przedstawiono cele i zadania kluczowe dla realizacji Strategii.

W celu realizacji wizji gmina Karniewo w 2025 r.:

- w pełni wykorzystuje przewagi swojego położenia, środowiska naturalnego oraz przede wszystkim rolnictwa, w oparciu o które gmina jest miejscem konkurencyjnym oraz stwarza możliwości rozwoju gospodarczego mieszkańcom,
- posiada stabilne, rozwinięte rolnictwo, stanowiące nowoczesną gałąź gospodarki, pozytywnie wpływające na aktywność gospodarczą mieszkańców i inwestorów zewnętrznych,
- zapewnia swoim mieszkańcom dostęp do wysokiej jakości usług publicznych, w środowisku bezpiecznym i przyjaznym, stanowiącym dobre miejsce do pracy i wypoczynku.

Osiągnięciu założonej wizji rozwoju musi zostać podporządkowana działalność samorządu gminy we współpracy ze wszystkimi partnerami społeczno-gospodarczymi, zainteresowanymi rozwojem gminy (rolnikami, przedsiębiorcami, i ich organizacjami, instytucjami publicznymi, organizacjami pozarządowymi).

V. Plan strategicznego rozwoju gospodarczego gminy

Obszar: Infrastruktura techniczna

Cel Strategiczny: Rozwój infrastruktury służącej poprawie jakości życia mieszkańców gminy

Realizacji tak określonego celu służyć będzie systematyczne inwestowanie w poprawę infrastruktury technicznej, co wpłynie bezpośrednio na przyspieszenie rozwoju gospodarczego gminy, obniżenie poziomu zanieczyszczenia środowiska naturalnego, oraz poprawę wizerunku gminy.

Cele Operacyjne:

Cel 1: Poprawa stanu infrastruktury wodno-ściekowej i ochrony środowiska

Zadania:

1. Budowa i rozbudowa sieci kanalizacyjnej
2. Budowa kanalizacji wraz z oczyszczalnią ścieków
3. Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków
4. Modernizacja stacji uzdatniania wody
5. Rozwój odnawialnych źródeł energii
6. Usuwanie i utylizacja odpadów zawierających azbest
7. Obniżenie poziomów emisji zanieczyszczenia przez modernizację systemów ogrzewania
8. Promocja dbałości o stan środowiska w oparciu o zasady zrównoważonego rozwoju i edukacja ekologiczna w tym zakresie
9. Zakup sprzętu ratowniczo-gaśniczego dla jednostek OSP

Cel 2: Poprawa stanu technicznego dróg i bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz zwiększenie dostępności komunikacyjnej gminy

Zadania:

1. Budowa i przebudowa sieci dróg gminnych
2. Budowa ścieżek pieszo-rowerowych
3. Budowa parkingów
4. Budowa wiat przystankowych
5. Budowa i modernizacja oświetlenia ulicznego
6. Budowa i remont dróg dojazdowych do pól

Cel 3: Rozwój infrastruktury edukacyjnej, kulturalnej, sportowo-rekreacyjnej

Zadania:

1. Zagospodarowanie centrów wsi jako miejsc służących rekreacji, wypoczynkowi, spotkaniom mieszkańców
2. Budowa placów zabaw i innej infrastruktury dla dzieci

3. Budowa/przebudowa/remont boisk sportowych i innych obiektów sportowo-rekreacyjnych
4. Budowa/przebudowa/remont świetlic wiejskich i obiektów kulturalnych wraz z otaczającą infrastrukturą
5. Modernizacja placówek oświatowych i infrastruktury przedszkolnej
6. Wyposażenie placówek oświatowych w pomoce dydaktyczne i sprzęt rekreacyjny

Cel 4: Rozbudowa infrastruktury teleinformatycznej i rozwój społeczeństwa informacyjnego

Zadania:

1. Rozwój sieci informatycznych
2. Tworzenie nowych punktów na terenie gminy z bezpłatnym dostępem do internetu
3. Podniesienie jakości usług publicznych oraz zwiększenie dostępności zasobów informacyjnych administracji w formie elektronicznej-rozwój e-administracji
4. Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu wśród mieszkańców gminy

Obszar: Turystyka

Cel Strategiczny: Zwiększenie atrakcyjności turystyczno-krajobrazowej gminy Karniewo

Cele Operacyjne:

Cel 1: Budowa i rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej

Zadania:

1. Uzbrojenie terenów atrakcyjnych turystycznie
2. Wyznaczenie i oznakowanie szlaków turystycznych: pieszych i rowerowych
3. Utworzenie wzdłuż ścieżek pieszo-rowerowych miejsc postojowych wraz z infrastrukturą
4. Budowa i przebudowa obiektów i miejsc przeznaczonych pod działalność sportową i rekreacyjną, w tym infrastruktury okołoturystycznej

Cel 2: Poprawa stanu technicznego zabytkowych obiektów dziedzictwa kulturowego

Zadania:

1. Zagospodarowanie szczególnie cennych kulturowo obiektów i terenów
2. Renowacja zabytkowych obiektów dziedzictwa kulturowego i ich otoczenia.

Cel 3: Promocja oferty turystycznej gminy i lokalnych produktów kulturalnych

Zadania:

1. Promocja gospodarstw agroturystycznych działających na terenie gminy
2. Wspieranie lokalnych imprez kultywujących tradycję i kulturę gminy
3. Promocja nowych produktów turystycznych
4. Promocja lokalnych produktów kulinarnych
5. Wsparcie działań na rzecz zachowania walorów turystycznych gminy

Obszar: Rolnictwa i przedsiębiorczość

Cel Strategiczny: Rozwój rolnictwa i poprawa atrakcyjności inwestycyjnej

Gmina Karniewo posiada naturalne i historyczne tradycje produkcji rolniczej. Słabą stroną rolnictwa jest jeszcze w dalszym ciągu jego duże rozdrobnienie, brak zorganizowanego zbytu ziemiopłodów, brak małych zakładów przetwórstwa płodów rolnych. Istniejąca infrastruktura obsługi rolnictwa zarówno swoim wyposażeniem, jak i obszarem nie wystarcza na obecne i przyszłe potrzeby mieszkańców. W rolnictwie wymierne efekty może przynieść tylko działanie w dużej skali.

Korzystne warunki dla funkcjonowania i rozwoju usług i małych przedsiębiorstw powinny być stworzone przez samorząd w celu przyciągania inwestorów z zewnątrz oraz stwarzać warunki dla swoich mieszkańców do rozwijania działalności gospodarczej.

Cele Operacyjne:

Cel 1: Wspieranie działań prowadzących do poprawy wydajności i jakości rolnej

Zadania:

1. Doradztwo rolnicze - organizowanie specjalistycznych szkoleń dla rolników
2. Promowanie stosowania nowych technik w produkcji rolnej
3. Poniesienie standardu technicznego obsługi rolnictwa i wprowadzenie jakości obsługi spełniającej wymogi sanitarne Unii Europejskiej
4. Tworzenie i rozwój grup producentów rolnych jako podstawowego elementu rynku pierwotnego
5. Promowanie ekologicznej produkcji rolnej

Cel 2: Wspieranie powstawania nowych oraz kreowanie sprzyjających warunków do rozwoju istniejących warunków do rozwoju istniejących podmiotów gospodarczych

Zadania:

1. Operowanie systemu preferencji ekonomicznych obejmujących zasady polityki podatkowej gminy.
2. Opracowanie jasnego, powszechnie znanego, stabilnego systemu zasad postępowania w zakresie zbywania, nabywania, dzierżawy mienia gminnego.
3. Opracowanie systemu zachęty do inwestowania na terenie gminy.
4. Szybka obsługa inwestora w gminie.
5. Przygotowanie przewodnika inwestycyjnego gminy.
6. Przygotowanie uzbrojonych terenów pod inwestycje.
7. Wprowadzenie nowych technologii w pozyskaniu energii odnawialnej.
8. Tworzenie warunków przyjaznych rozwoju istniejących przedsiębiorców i powstawania nowych
9. Rozwój agroturystyki jako źródła różnicowania dochodów osób związanych dotychczas z sektorem rolniczym
10. Ułatwienia administracyjno - organizacyjne dla przedsiębiorców

Cel 3: Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej gminy

Zadania:

1. Przygotowanie terenów pod inwestycje
2. Promocja oferty inwestycyjnej gminy

Obszar: Kapitał Społeczny

Cel Strategiczny: Rozwój kapitału ludzkiego

Problemem nadrzędnym, z jakim borykają się mieszkańcy gminy Karniewo jest panujący w społeczności lokalnej marazm związany z poczuciem braku perspektyw i szans na dostatnie życie na tym terenie. Gmina Karniewo nie jest dla mieszkańców atrakcyjnym miejscem zamieszkania i pracy zawodowej. Młodzież nie ma wzorców do naśladowania, ani szans na nauczenie się alternatywnego podejścia do życia. Aktywne kształtowanie otaczającej rzeczywistości wydaje się im czymś, na co nie mogą sobie pozwolić. Ze względu na brak środków finansowych oraz wsparcia ze strony dorosłych, nie mogą skutecznie rozwijać swoich zainteresowań ucząc się udziału w życiu społeczno-gospodarczym swojej gminy. W celu poprawy sytuacji należy młodzieży organizować czas wolny, w którym mogli by rozwijać swoje zainteresowania, doskonalić umiejętności, uczyć się języków obcych, czy obsługi komputera, z daleka od używek.

Cele Operacyjne:

Cel 1: Podniesienie jakości ofert edukacyjnej, kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej

Zadania:

1. Zakup pomocy dydaktycznych dla placówek oświatowych
2. Organizacja zajęć pozalekcyjnych rozwijających umiejętności uczniów
3. Rozszerzenie oferty kulturalnej instytucji kultury w tym świetlic wiejskich
4. Organizacja imprez kulturalnych i rozrywkowych
5. Organizacja zajęć sportowych i rekreacyjnych
6. Organizacja zajęć edukacyjnych (warsztaty, koła tematyczne, kursy i inne z uwzględnieniem osób bezrobotnych i starszych)

Cel 2: Pobudzenie aktywności społecznej i postaw obywatelskich

Zadania:

1. Prowadzenie konsultacji społecznych
2. Promowanie zachowań prospołecznych i proobywatelskich
3. Wspieranie lokalnych inicjatyw i działań realizowanych w sołectwach

Cel 3: Aktywizacja zawodowa

Zadania:

1. Wspieranie postaw przedsiębiorczych oraz samozatrudnienia
2. Promowanie systemów kształcenia i szkoleń dostosowanych do potrzeb rynku pracy

VI. Zamierzenia inwestycyjne w gminie

- Gospodarka wodna i ściekowa (m. in. wodociągi i kanalizacja):
 1. Rozbudowa sieci wodociągowej.
 2. Tworzenie możliwości podłączenia się do sieci wodociągowej.
 3. Budowa gminnej oczyszczalni ścieków.
 4. Budowy przydomowych oczyszczalni ścieków.
 5. Budowa kontenerowych oczyszczalni ścieków dla grup miejscowości o zwartej zabudowie.
 6. Budowa sieci kanalizacyjnej w miejscowościach: Słoniawy, Malechy, Ośnica, Żabin Karniewski, Karniewo, Byszewo, Obiecanowo oraz innych miejscowościach.
 7. Modernizacja Hydroforni w miejscowościach: Szlasy – Złotki i Żabin Łukowski.
 8. Budowa zbiorników wyrównawczych na stacjach uzdatniania wody.
 9. Budowa i odbudowa urządzeń i obiektów melioracji podstawowej i szczegółowej, zapewniającej ochronę terenów przed wodami podsiąkowymi i opadowymi.
 10. Drenacja terenów gminy Karniewo.
 11. Budowa stawów w miejscowościach: Tłucznice, Rafały i Łukowo.

- Infrastruktura drogowa:
 1. Budowa, przebudowa i zmiana nawierzchni wszystkich dróg wraz z infrastrukturą im towarzyszącą na terenie gminy Karniewo, w szczególności:
 - a) drogi gminnej nr 210244W Malechy – Ośnica – Bronisze”;
 - b) drogi gminnej nr 210201W w miejscowości Zakrzewo”;
 - c) dróg gminnych w miejscowościach Gościejewo, Szwelice, Czarnostów oznaczonych numerami 210257W, 210211W, 210250W, 210210W”.

- Ochrona atmosfery:
 1. Modernizacja oświetlenia elektrycznego.
 2. Możliwość pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych (kolektory słoneczne, pompy ciepła, instalacje fotowoltaiczne, małe elektrownie wiatrowe i inne zadania przynoszące efekt ekologiczny w zakresie odnawialnych źródeł energii).
 3. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej.

- Pozostałe inwestycje:
 1. Rozbudowa, remonty i zakup (uzupełnienie) wyposażenia obiektów użyteczności publicznej i obiektów sportowy.
 2. Budowa wielofunkcyjnego boiska przy Publicznym Gimnazjum im. Jana Pawła II
 3. Zagospodarowanie terenu działki nr 582 – „Skwer w Karniewie”.
 4. Budowa placów zabaw dla dzieci oraz boisk sportowych w poszczególnych miejscowościach na terenie gminy Karniewo.
 5. Budowa ścieżek rowerowych i spacerowych.
 6. Modernizacja stadionu gminnego w Karniewie.
 7. Gazyfikacja na terenie gminy lub wykorzystanie możliwości podłączenia się do linii przesyłu gazu ziemnego.
 8. Organizacja imprez lokalnych, festynów itp. – integracja i aktywizacja społeczeństwa lokalnego.

9. Kultywowanie tradycji lokalnych, dziedzictwa kulturowego i historycznego (Zespół Karniewiaczy i Mali Karniewiaczy).
10. Budowa muzeum regionalnego.
11. Usuwanie i unieszkodliwianie azbestu na terenie gminy Karniewo.
12. Budowa lokali socjalnych.
13. Aktualizacja MPZP.
14. Zagospodarowanie terenów po kolejach wąskotorowych.
15. Organizacja szkoleń dla rolników przy współpracy z ODR.
16. Organizacja różnego typu szkoleń dla społeczności gminnej – doskonalenie zawodowe (różne dziedziny).
17. Tworzenie warunków do inwestowania i przyciągania inwestorów z zewnątrz.
18. Poprawa bezpieczeństwa – zakup samochodów pożarniczych oraz sprzętu ratowniczego.
19. Tworzenie punktów selektywnego zbierania odpadów, do których wszyscy mieszkańcy będą mogli oddawać zebrane odpady.
20. Utworzenie Centrum Kultury i Sportu w miejscowości Karniewo.

VII. Powiązanie z innymi działaniami

7.1. Powiązania projektów z innymi działaniami realizowanymi na terenie województwa mazowieckiego

Najważniejszym dokumentem strategicznym na poziomie wojewódzkim jest na Mazowszu *Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku Innowacyjne Mazowsze*. *Strategia* powyższa została uchwalona przez Sejmik Województwa Mazowieckiego w 2006 r. Po siedmiu latach jej obowiązywania, w wyniku zmiany uwarunkowań prowadzenia polityki rozwoju w Polsce oraz zmiany sytuacji społeczno-gospodarczej, zaistniała konieczność aktualizacji tego dokumentu. Sejmik Województwa Mazowieckiego Uchwałą nr 158/13 z dnia 28 października 2013 r. zatwierdził *Strategię Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku - Innowacyjne Mazowsze*. W dokumencie wyrażono spójną i kompleksową koncepcję rozwoju Mazowsza, która uwzględnia cele europejskich i krajowych dokumentów strategicznych, w tym: *Europy 2020 - Strategii na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu*, *Krajowej strategii rozwoju regionalnego 2010-2020: regiony, miasta, obszary wiejskie i Koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju do 2030 r.*

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku Innowacyjne Mazowsze, stanowi odpowiedź samorządu województwa na zmieniającą się sytuację polityczną kraju i warunki społeczno-gospodarcze oraz przestrzenne regionu.

Przedsięwzięcia rozwojowe realizowane w województwie mają wpłynąć na poprawę warunków życia w regionie. Będzie to możliwe poprzez realizację kompleksowych działań na wielu płaszczyznach życia społeczno-gospodarczego, działań wspierających rodzinę, przyciągających nowe inwestycje, wspierających przedsiębiorczość i innowacyjność, tworzących nowe miejsca pracy, podnoszących kompetencje zawodowe mieszkańców.

Strategia Rozwoju Gminy Karniewo na lata 2016-2025 jest w pełni spójna z wyżej wymienioną *Strategią* na poziomie województwa. Zadania zaplanowane w *Strategii "gminnej"* wpisują się w cele i kierunki działań w niej określone.

Strategia Rozwoju Gminy Karniewo na lata 2016-2025 będzie realizowana przy współfinansowaniu ze środków UE w ramach *Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020* oraz *Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020*, do których będą aplikowane wnioski na projekty planowane do realizacji na terenie gminy Karniewo.

Spójność *Strategia Rozwoju Gminy Karniewo na lata 2016-2025* ze *Strategią Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku Innowacyjne Mazowsze* oraz programami współfinansowanymi ze środków UE jest warunkiem uzyskania pomocy finansowej.

7.2. Powiązanie projektów z innymi działaniami realizowanymi na terenie powiatu makowskiego.

Zadanie, jakie ma do spełnienia Starostwo Makowskie na terenie Gminy Karniewo ogranicza się tylko do zarządzania drogami powiatowymi o łącznej długości 42,2 km. W większości mają one nawierzchnię asfaltową. Stan dróg jest niezadowolający. Wymagają one napraw i remontów. Czy i kiedy będą modernizowane nie zależy to od Rady Gminy Karniewo, ale od Rady Powiatu Makowskiego.

7.3. Powiązanie projektów z innymi działaniami realizowanymi na terenie gminy Karniewo.

Od 1990 r., tj. od samego początku funkcjonowania samorządów w Polsce, Rada Gminy i Wójt Gminy kładli szczególny nacisk na rozwiązywanie problemów związanych z niedostatecznym rozwojem infrastruktury technicznej i społecznej. Mimo skromnych środków finansowych zostało zrealizowanych wiele projektów dotyczących:

- gospodarki wodno – ściekowej,
- gospodarki odpadami,
- układu komunikacyjnego gminy,
- infrastruktury społecznej,
- gospodarki cieplnej.

Strategia zakłada kontynuację powyższych działań. Jest ona jednocześnie spójna z dokumentami strategicznymi dla gminy Karniewo:

- Studium uwarunkowań i kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy Karniewo,
- Miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego gminy Karniewo,
- Założeń do Planu zaopatrzenia gminy Karniewo w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe,
- Programem ochrony środowiska gminy Karniewo na lata 2012-2015 z perspektywą do 2018 r.,
- Planem Gospodarki Niskoemisyjnej dla gminy Karniewo.

VIII. Oczekiwane wskaźniki osiągnięć *Strategii*

Nadrzędnym celem wszystkich działań władz samorządowych gminy Karniewo jest zrównoważony rozwój gminy z poszanowaniem otaczającego go środowiska i z zachowaniem panującego krajobrazu. Tylko taki rozwój przyniesie poprawę warunków życia jej mieszkańców. Musi być przy tym zachowana spójność gospodarcza i komunikacyjna gminy z regionem. Taki rozwój może być osiągnięty przy właściwym zagospodarowaniu przestrzennym oraz odpowiednim poziomie infrastruktury technicznej i społecznej. Gmina Karniewo musi być atrakcyjnym miejscem do zamieszkania, pracy i odpoczynku, aby ludzie chcieli w niej mieszkać, pracować i inwestować. Tylko takie podejście może odwrócić niekorzystne trendy demograficzne oraz spowodować rozwój gospodarczy gminy.

Podstawowymi Celami strategicznymi realizacji *Strategii* na terenie gminy Karniewo są:

- Rozwój infrastruktury służącej poprawie jakości życia mieszkańców gminy,
- Zwiększenie atrakcyjności turystyczno-krajobrazowej gminy Karniewo,
- Rozwój rolnictwa i poprawa atrakcyjności inwestycyjnej,
- Rozwój kapitału ludzkiego.

Osiągnięcie Celów strategicznych możliwe będzie tylko przez realizację Celów operacyjnych wskazanych w Rozdziale 5 *Strategii*. Cele te będą realizowane w wyniku realizacji konkretnych projektów inwestycyjnych ujętych na liście i omówionych w Rozdziale VI *Strategii*, dla których będą monitorowane następujące wskaźniki produktu:

- zwiększenie stopnia skanalizowania gminy,
- poprawa jakości wody,
- długość dróg o utwardzonej nawierzchni,
- ograniczenie emisji CO₂,
- wykorzystanie OZE,
- liczba obiektów poddanych termomodernizacji,
- długość ścieżek rowerowych,
- poziom gazyfikacji gminy,
- liczba imprez kulturalnych,
- liczba osób potrzebujących objętych opieką,
- liczba przeprowadzonych szkoleń.

Ideałem będzie osiągnięcie przez te wskaźniki wartości 100 %. Wymaga to jednak czasu i środków. Będą one rosły wraz z postępowaniem w realizacji projektów. *Strategia Rozwoju Gminy Karniewo* obejmuje na razie lata 2016–2025. W miarę potrzeby okres ten będzie przedłużony. Bardzo ważnymi wskaźnikami informującymi o realizacji wszystkich celów wymienionych w Rozdziale V *Strategii* są wskaźniki odnoszące się do rozwoju gminy i wzrostu gospodarczego:

- wzrost ilości pozwoleń na budowę,
- wzrost ilości podmiotów działających na terenie gminy,
- wzrost zatrudnienia poza rolnictwem,
- zmniejszenie wskaźnika bezrobocia,
- wzrost dochodów mieszkańców,

- liczba mieszkańców gminy.

Wskaźniki te powinny jak najszybciej rosnać. Nie dotyczy to wskaźnika bezrobocia, który powinien być jak najmniejszy. Szybkie osiągnięcie wzrostu powyższych wskaźników będzie świadczyć o dobrym planowaniu działań oraz jednocześnie potwierdzać sprawną realizację zakładanych projektów.

IX. System wdrażania

Strategia Rozwoju Gminy Karniewo na lata 2016-2025 zostaje zatwierdzona i przyjęta do realizacji uchwałą Rady Gminy Karniewo i przekazana dla Wójta Gminy. Jej wdrażaniem zajmą się pracownicy Urzędu Gminy Karniewo, którzy będą realizować projekty inwestycyjne określone w *Strategii*.

Pracownicy zajmą się:

- przygotowaniem wniosków aplikacyjnych i wszystkich niezbędnych dokumentów, załączników i pozwoleń,
- przygotowaniem dokumentacji technicznej projektów,
- obsługą finansową projektów,
- monitorowaniem realizacji projektów,
- składaniem sprawozdań z ich realizacji,
- rozliczeniem projektów.

X. Sposoby monitorowania, oceny i komunikacji społecznej Strategii

10.1. System monitorowania *Strategii*

Monitorowanie realizacji *Strategii* prowadzone będzie przez pracowników Urzędu Gminy Karniewo. Będą oni na bieżąco prowadzili nadzór nad realizacją projektów. Pracownicy mają dostęp do wszystkich danych dotyczących niezbędnych do kontrolowania zmian wskaźników osiągnięć. Badając ich zmiany będą na bieżąco oceniali prawidłowość z realizacji *Strategii*. Dane te będą przekazywane do Wójta Gminy Karniewo. Na sesji Rady Gminy Karniewo Wójt będzie składał Radzie, Sołtysom oraz zaproszonym przedstawicielom przedsiębiorców, dyrektorów jednostek samorządowych i mieszkańców gminy informacje ze swoich prac. W tym też sprawozdaniu będą informacje na wdrażania *Strategii* i realizacji projektów przez nią określonych. W czasie sesji i spotkań wszystkie zainteresowane strony będą mogły zgłaszać swoje wnioski i uwagi związane z realizacją *Strategii*, a także zgłaszać do ewentualne zmiany. W efekcie *Strategia* będzie mogła być zaktualizowana zgodnie z potrzebami.

10.2. Sposoby oceny *Strategii*

Istota oceny *Strategii* polega na prowadzeniu stałych obserwacji dokonywania systematycznych pomiarów, określeniu narzędzi pomiarów przebiegu procesów, które nas interesują. *Strategia* ma na celu wspomagać zrównoważony rozwój gminy Karniewo. Stosownie do tych dwóch funkcji powstaje zasadne wyróżnienie dwóch sfer jej obserwacji i oceny. Jedną sferą jest obserwacja *Strategii* jako dokumentu planowania działań wspomagających rozwój z całą logiką uzasadnienia tych działań, drugą zaś jest obserwacja i ocena wdrażania działań w życie.

Wzorcem dla oceny będzie ocena wskaźników oceny realizacji *Strategii* i planowanych zadań.

10.3. Public Relations *Strategii*

Główne uwarunkowania społeczne *Strategii* to dostęp do informacji i sprawiedliwość rozstrzygnięcia spraw z zakresu środowiska. Polska w 2003 r. ratyfikowała Konwencję o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz o dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowisk z 1999 r., podpisaną w Aarhus. Art. 7 Konwencji nakazuje zagwarantowanie udziału społeczeństwa w przygotowywaniu planów i programów mających znaczenie dla środowiska lokalnego i określa podstawowe obowiązki organów państwowych w zakresie zapewnienia udziału społecznego w postępowaniach dotyczących tych dokumentów. Są to w szczególności:

- ustalenia zakresu podmiotowego konsultacji,
- ustalenia rozsądnych norm czasowych na poszczególne etapy konsultacji,

- przeprowadzenie konsultacji odpowiednio wcześniej w toku procedury decyzyjnej, gdy wszystkie warianty są jeszcze możliwe, a udział społeczeństwa może być skuteczny,
- należy uwzględnić konsultacji społecznej przy wydawaniu decyzji.

Jednakże organy państwowe same podejmują decyzje co do szczegółowych sposobów powiadamiania społeczeństwa, metod zbierania uwag i wniosków oraz terminu i czasu trwania konsultacji społecznych.

Niniejszy dokument został opracowany z uwzględnieniem powyższych przepisów prawnych. Plan przygotowany został z udziałem szerokich konsultacji społecznych, przy uwzględnieniu głosów środowiska naturalnego, gospodarczego, pracowniczego i kulturalnego.

XI. Ocena oddziaływania na środowisko Strategii

Wójt Gminy Karniewo wystąpił z wnioskiem do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie oraz do Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Warszawie o wyrażenie zgody na odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla „Strategii Rozwoju gminy Karniewo na lata 2016-2025”. Wspomniane pisma zawierały informacje o uwarunkowaniach, o których mowa w art. 49 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. z 2013 r. poz. 1235, z późn. zm.).

W uzasadnieniu napisano:

1. Charakter działań przewidzianych w dokumencie:

- a) stopień, w jakim dokument ustala ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć, w odniesieniu do usytuowania, rodzaju i skali tych przedsięwzięć,

Strategii Rozwoju gminy Karniewo na lata 2016-2025 określa długoterminowe, cele i zobowiązania gminy Karniewo do 2025 r. Przeprowadzona w dokumencie analiza sytuacji społeczno-gospodarczej gminy pozwoliła na określenie działań służących rozwojowi gminy, w tym poprawie jakości środowiska naturalnego. Zadania zostały zestawione w Harmonogramie rzeczowo-finansowym w projekcie *Strategii*. Inwestycje budowlane i modernizacyjne zaplanowane w *Strategii*, które po spełnieniu przez nie odpowiednich kryteriów, będą mogły potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, przed przystąpieniem do ich realizacji będą podlegały odrębnej procedurze oceny oddziaływania na środowisko. Stopień określenia tych zadań w *Strategii* nie pozwala jednak na jednoznaczną ocenę, czy inwestycje realizowane w ramach tych zadań będą zakwalifikowane do przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko. Rozwój i modernizacja infrastruktury zaplanowana w projekcie *Strategii* są inwestycjami określonymi w tym dokumencie na poziomie strategicznym. Z tego względu projekt *Strategii* nie ustala ram dla późniejszej realizacji tych przedsięwzięć.

- b) powiązania z działaniami przewidzianymi w innych dokumentach,

Wskazane w projekcie *Strategii* zadania powiązane są z charakterem działań określonych w dokumentach strategicznych na poziomie Unii Europejskiej, na szczeblu krajowym, wojewódzkim i lokalnym. Hierarchiczna zgodność celów w ww. dokumentach nadrzędnych z opracowywanym na szczeblu gminnym PGN sprawia, że cele zdefiniowane na poziomie wojewódzkim, krajowym i wspólnotowym będą także aplikowane i realizowane na poziomie lokalnym. Uwarunkowania lokalne, opis stanu obecnego, identyfikacja obszarów problemowych oraz obszary działań ujętych w *Strategii*, zgodne są z lokalnymi dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy Karniewo.

- c) przydatność w uwzględnieniu aspektów środowiskowych, w szczególności w celu wspierania zrównoważonego rozwoju, oraz we wdrażaniu prawa wspólnotowego w dziedzinie ochrony środowiska,

Zgodnie z przyjętym w 2009 r. pakietem energetyczno-klimatycznym do 2020 r. Unia Europejska:

- o 20 % zredukuje emisje gazów cieplarnianych w stosunku do poziomu emisji z 1990 r.,
- o 20 % zwiększy udział energii odnawialnej w finalnej konsumpcji energii (dla Polski 15 %),
- o 20 % zwiększy efektywność energetyczną, w stosunku do prognoz BAU (ang. business as usual) na 2020 r.

Strategia jest dokumentem, realizującym powyższe założenia środowiskowe wspólnej polityki Unii Europejskiej, a także definiuje między innymi działania, których realizacja przyczyni się do poprawy jakości powietrza na obszarze, na którym odnotowano przekroczenia poziomów dopuszczalnych stężeń w powietrzu i realizowane są programy (naprawcze) ochrony powietrza (POP). Ponadto dokument ten stanowi podstawę do ubiegania się o środki wsparcia na działania efektywnościowe i proekologiczne związane z realizacją celów gospodarki niskoemisyjnej w nowej perspektywie finansowej Unii Europejskiej na lata 2014-2020.

- d) powiązania z problemami dotyczącymi ochrony środowiska,

Zagadnienia podjęte w *Strategii* odwołują się między innymi do problemów: gospodarki wodno-kanalizacyjnej, redukcji emisji CO₂, zwiększania udziału energii odnawialnej w wytwarzaniu energii, zwiększaniu efektywności energetycznej, w tym m.in. problemów jakości powietrza, oddziaływania na środowisko transportu oraz termomodernizacji budynków, uwzględniając jednocześnie poprawę warunków życia mieszkańców oraz aspekty wynikające ze zrównoważonego rozwoju.

2. Rodzaj i skalę oddziaływania na środowisko

- a) prawdopodobieństwo wystąpienia, czas trwania, zasięg, częstotliwość i odwracalność oddziaływań,

Spośród zadań zaplanowanych do realizacji w ramach *Strategii*, mogących mieć negatywny wpływ na środowisko wymienić należy przedsięwzięcia inwestycyjne:

- termomodernizacje budynków,
- rozwój i modernizacja dróg,
- inwestycje w gospodarkę wodno-kanalizacyjną,
- inwestycje kubaturowe.

Pozostałe zadania mają charakter edukacyjno-promocyjny, kulturalny, społeczny, usprawniający zarządzanie energią, zmniejszający zapotrzebowanie energetyczne poprzez wymianę i stosowanie oświetlenia i sprzętu o wyższej klasie efektywności energetycznej. W tych przypadkach nie przewiduje się wystąpienia ryzyka negatywnego oddziaływania na środowisko.

Strategia wskazuje zadania zaplanowane do realizacji w perspektywie czasowej do 2025 r., a zasięg planowanych działań ogranicza się do obszaru gminy Karniewo. Zadania przewidziane do realizacji nie wiążą się ze znacznym zasięgiem ponadlokalnym, długotrwałym i nieodwracalnym oddziaływaniem związanym z emisją, wykorzystaniem zasobów naturalnych czy wystąpieniem awarii przemysłowej.

- b) prawdopodobieństwo wystąpienia oddziaływań skumulowanych lub transgranicznych,

Gmina Karniewo jest położona w znacznej odległości od granic kraju, a działania planowane w dokumencie mają zasięg lokalny, w związku, z czym nie przewiduje się oddziaływań skumulowanych ani transgranicznych.

- c) prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka dla zdrowia ludzi lub zagrożenia dla środowiska,

Realizacja działań realizowanych w *Strategii* nie jest związana z możliwością wystąpienia ryzyka dla zdrowia ludzi ani nie powoduje zagrożenia dla środowiska. Zgodnie z założonymi celami *Strategia* zakłada się, że realizacja zaplanowanych działań spowoduje korzyści dla środowiska, przyczyniając się między innymi do poprawy gospodarki wodnej, czy ograniczenia niskiej emisji.

3. Cechy obszaru objętego oddziaływaniem na środowisko

- a) obszary o szczególnych właściwościach naturalnych lub posiadające znaczenie dla dziedzictwa kulturowego, wrażliwe na oddziaływania, istniejące przekroczenia standardów jakości środowiska lub intensywne wykorzystywanie terenu.

Na terenie gminy Karniewo nie występują obszary o szczególnych właściwościach naturalnych, a obszary wymagające specjalnej ochrony ze względu na występowanie gatunków roślin i zwierząt lub ich siedlisk lub siedlisk przyrodniczych znajdujące się w granicach gminy wymieniono w pkt. b) pt. formy ochrony przyrody w rozumieniu ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody oraz obszary podlegające ochronie zgodnie z prawem międzynarodowym. Obiekty mające znaczenie dla dziedzictwa kulturowego zostały określone w gminnej ewidencji zabytków. W gminie nie występują obszary o szczególnych właściwościach naturalnych lub posiadające znaczenie dla dziedzictwa kulturowego, wrażliwe na oddziaływania. Istniejące przekroczenia norm jakości powietrza w strefie mazowieckiej, do której należy gmina, dotyczą zanieczyszczenia powietrza pyłem PM10, PM2,5 oraz benzo(a)pirenem, których źródłem jest przede wszystkim niska emisja z indywidualnych pieców i kotłów. Realizacja zadań przewidzianych w *Strategii* nie wpłynie na stan obszarów i obiektów objętych ochroną konserwatorską, nie spowoduje także przekroczenia standardów jakości środowiska.

- b) formy ochrony przyrody w rozumieniu ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody oraz obszary podlegające ochronie zgodnie z prawem międzynarodowym

W gminie Karniewo występują formy ochrony przyrody podlegające ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r., poz. 627 z późn. zm.) w postaci:

- Nasielsko – Karniewskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu,
- pomników przyrody (szt. 13),
- użytków ekologicznych (szt. 4).

Zadania przewidziane do realizacji w *Strategii* nie spowodują zjawisk w środowisku przyrodniczym, które mogłyby wyrzeć oddziaływanie na formy ochrony przyrody zlokalizowane na terenie gminy Karniewo.

XII. Spis rysunków

Rysunek 1. Położenie gminy Karniewo na terenie województwa mazowieckiego. 6

XIII. Spis tabel

Tabela 1. Indywidualne gospodarstwa rolne w / g grup obszarowych w gminie Karniewo. ...	20
Tabela 2. Wybrane dane dotyczące podmiotów gospodarczych,	21
Tabela 3. Wybrane dane demograficzne dla gminy Karniewo.	23
Tabela 4. Wybrane dane dotyczące gospodarki mieszkaniowej dla gminy Karniewo.	24
Tabela 5. Dane nt. placówek oświatowych w gminie Karniewo.....	24

PRZEWODNICZĄCY
Rady Gminy
Beata Krystyna Jackowska
Beata Krystyna Jackowska